

UDK: 2-4737
Pregledni rad
Pripremljeno u siječnju 2023.

OBRAZOVANJE KOJE SPAŠAVA

TREĆI DIO: FILOZOFSE IMPLIKACIJE NA ADVENTISTIČKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

GEORGE R. KNIGHT

George R. Knight, prvotno dugogodišnji profesor pedagogije na fakultetu pedagogije sveučilišta Andrews, vodeći je adventistički povjesničar i profesor emeritus crkvene povijesti na sveučilištu Andrews. Objavio je brojne znanstvene članke a njegova najvažnija djela su *Prophets in Conflict: Issues in Authority*; *Educating for Eternity: A Seventh-day Adventist Philosophy of Education*; *William Miller and the Rise of Adventism*; *A. T. Jones: Point Man on Adventism's Charismatic Frontier*; *Philosophy and Education: An Introduction in Christian Perspective*; *A search for identity: The development of Seventh-day Adventist beliefs* i *Millennial Fever and the End of the World: A Study of Millerite Adventism*.

SAŽETAK

Obrazovanje koje spašava: treći dio – filozofske implikacije na adventistički odgoj i obrazovanje

Prvi dio u ovom nizu članaka raspravljao je o glavnim filozofskim kategorijama vezanim uz stvarnost, istinu i vrijednosti, te je svako od tih područja ispitivao iz adventističke perspektive. Nadovezujući se na te filozofske temelje, drugi je dio počeo istraživati njegove implikacije na obrazovnu praksu, posebno u smislu naravi učenika, ciljeva adventističkog obrazovanja i pastorske uloge učitelja/profesora. Treći dio raspravlja o kršćanskom pristupu nastavnom planu i programu, zatim prelazi na implikacije kršćanske filozofije na metodologiju podučavanja i društvenu funkciju adventističkog obrazovanja te se završava perspektivom o važnosti odanosti adventističkih pedagoga filozofiji koja čini temelj njihovih škola.

Šira rasprava o mnogim temama obrađenim u ovom članku može se pronaći u autorovim knjigama: *Philosophy and Education: An Introduction in Christian Perspective*, 4. izdanje (Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press, 2006.) i *Myths in Adventi-*

sm: *An Interpretive Study of Ellen White, Education, and Related Issues* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Publ. Assn., 1985., 2010.).

Gljučne riječi: kurikulum; Biblija, adventističko obrazovanje; istina; metodologija poučavanja;

“Pojam *kurikulum* dolazi od latinske riječi *currere*, što znači ‘trčati.’” U općenitom smislu, on predstavlja “predmete i iskustva u instituciji”.¹ Jedan ga autor definira kao “osnovnu kartu putovanja u grubim crtama koja pojedince upućuje u smjeru kršćanskog sazrijevanja”.²

No, moramo se upitati što bi trebalo biti uključeno u tu kartu, i na temelju čega treba donositi odluke? Ta nas pitanja dovode do pitanja o tome koje znanje ima najveću vrijednost.

Koje znanje ima najveću vrijednost?

Herbert Spencer, vodeći društveni darvinist, 1854. godine napisao je jedan od najprosvjetlijućih i najdosljednijih eseja o odnosu filozofskih uvjerenja prema sadržaju kurikuluma koji je ikada objavljen. “Koje znanje vrijedi najviše?” bio je i naslov i središnje pitanje eseja. Spenceru je to bilo “pitanje nad pitanjima” u području obrazovanja. „Prije nego što dođemo do toga što je racionalan kurikulum,“ objašnjava, „moramo odrediti što to smatramo da je najpotrebnije saznati; ... moramo odrediti relativnu vrijednost znanja”.³

Nastojeći odgovoriti na svoje pitanje, Spencer je ljudsku aktivnost klasificirao u hijerarhijski redoslijed prema važnosti. Odabrao je sljedeće raslojavanje/razine, prema opadajućim posljedicama: (1) aktivnosti koje se izravno odnose na samoodržanje, (2) aktivnosti koje neizravno služe samoodržanju, (3) aktivnosti koje se odnose na odgajanje potomstva, (4) aktivnosti koje se odnose na političke i društvene odnose, (5) one aktivnosti koje se odnose na slobodno vrijeme i posvećene su ukusima i apetitima.⁴

Esej zatim nastavlja analizom ljudskih poslova iz naturalističko-evolucijske perspektive, te na kraju daje nedvosmislen odgovor na njegovo vodeće pitanje: „Koje znanje vrijedi najviše? - jedinstven odgovor je - znanost. To je presuda po svim točkama.” U svom objašnjenju tog odgovora, Spencer povezuje znanost (općenito zamišljenu tako da uključuje društvene i praktične znanosti, kao i fizičke i znanosti o životu) s njegovom petorazinskom hijerarhijom najvažnijih životnih aktivnosti. Njegov je odgovor utemeljen na načelu da one aktivnosti koje zauzimaju periferne vidove života trebaju zauzeti marginalna mjesta u kurikulumu, dok onim aktivnostima koje su najvažnije u životu treba tijekom školovanja dati najvažnije mjesto.⁵

---

1 Daryl Eldridge, “Curriculum”, u *Evangelical Dictionary of Christian Education*, Michael J. Anthony, ur. (Grand Rapids, Mich.: Baker, 2001.), str. 188.

2 Les L. Steele, *On the Way: A Practical Theology of Christian Education* (Grand Rapids, Mich.: Baker, 1990.), str. 186.

3 Herbert Spencer, *Education: Intellectual, Moral, and Physical* (New York: D. Appleton, 1909.), str. 1-87; vidi pogotovo str.10-11.

4 Isto, str. 13. 14.

5 Isto, str. 84-86, 63.

Kršćani će nužno odbaciti Spencerove zaključke koji se temelje na naturalističkoj metafizici i epistemologiji, ali ne smiju propustiti širu problematiku koja stoji u osnovi njegova argumenta. Od ključne je važnosti da adventisti razumiju obrazloženje kurikuluma u svojim obrazovnim ustanovama. Mark Van Doren napomenuo je da je „fakultet besmislen bez nastavnog plana i programa, ali je još besmisleniji kada ima besmislen kurikulum”.⁶

Adventistički pedagog mora, kao i Spencer, riješiti pitanje „što to smatramo da je najpo-trebnije znati”. Odgovor na to pitanje, kako je primijetio Spencer, vodi izravno do razumi-jevanja relativnih vrijednosti različitih vrsta znanja u kurikulumu. Adventistički nastavnici mogu proučavati Spencerov esej i njegovu metodologiju te steći značajan uvid u važnu zada-ću razvoja kurikuluma u kontekstu njihovog karakterističnog svjetonazora.

Autentični i održivi nastavni planovi i programi moraju se izraditi iz školskih metafizič-kih, epistemoloških i aksioloških osnova i moraju biti u skladu s njima. Stoga je temeljna isti-na da će različiti filozofski pristupi naglasiti različite kurikulume. Jedna implikacija te činje-nice jest da kurikulum adventističkih škola neće biti prilagodba ili prerađivanje sekularnog kurikuluma društva općenito. Biblijsko je kršćanstvo jedinstveno te će stoga i kurikularni stav adventističkog obrazovanja biti jedinstven.

Drugo važno pitanje u razvoju kurikuluma jest otkrivanje obrasca koji kurikulum drži na okupu. Alfred North Whitehead tvrdio je da kurikularni programi općenito pate od ne-dostatka integrirajućeg načela. „Umjesto ovog specifičnog jedinstva, djeci nudimo: algebru, iz koje ništa ne slijedi, geometriju, iz koje ništa ne slijedi, znanost, iz koje ništa ne slijedi, povijest, iz koje ništa ne slijedi, par jezika koje nikada neće svladati, i na kraju, a što je najtuž-nije od svega, književnost, predstavljenu kroz nekoliko Shakespeareovih drama, s filološkim bilješkama i kratkim analizama radnje i nekoliko značajnih likova koje trebaju naučiti napa-met. Može li se reći da takav popis predstavlja Život kakav poznajemo i usred kojeg živimo? Najbolje što se o tome može reći jest da je to kratki pregled sadržaja koji bi jedno božanstvo moglo prijeći u svom umu dok je razmišljalo o stvaranju svijeta, a još nije odlučilo kako će ga sastaviti.”⁷

Međutim, srž problema nije bilo nepoznavanje potrebe za nekim općim obrascem u koji bi se uklopili različiti predmeti kurikuluma na takav način da imaju smisla, već zanemari-vanje potrebe da se takav obrazac otkrije. Živimo u svijetu koji ima toliko fragmentirano znanje da je teško vidjeti kako se naša različita područja stručnosti odnose prema cjelini. U tom kontekstu “Dvije kulture” C. P. Snowa, s njegovom raspravom o velikom jazu između humanističkih i prirodnih znanosti, dobivaju poseban značaj i smisao.⁸

Naš svijet je svijet u kojem su znanstvenici s posebnim tematskim područjima prečesto gubili sposobnost međusobne komunikacije, jer nisu shvatili značaj svog predmeta u odnosu na „širu sliku“. Kako bismo dodatno zakomplicirali stvari, nalazimo egzistencijaliste i post-moderniste koji niječu vanjsko značenje, te analitičke filozofe koji sugeriraju da se, budući

---

6 Mark van Doren, *Liberal Education* (Boston: Beacon Press, 1959.), str. 108.

7 Alfred N. Whitehead, *The Aims of Education and Other Essays* (New York: Free Press, 1967.), str. 7.

8 C. P. Snow, *The Two Cultures: And a Second Look* (New York: Cambridge University Press, 1964.).

da ne možemo otkriti značenje i smisao, trebamo usredotočiti na definiranje svojih riječi i usavršavanje sintakse.

Potruga za smislom ukupnog obrazovnog iskustva glavna je potraga koja traje već više od jednog stoljeća. Neki su integracijsko središte definirali kao jedinstvo klasika, dok su ga drugi promatrali u smislu potreba društva, struke ili znanosti. Nijedan od tih pristupa, međutim, nije bio dovoljno širok, pa su njihove tvrdnje obično razjedinjavale, a ne ujedinjivale. Čini se da živimo u šizofrenom svijetu u kojem mnogi tvrde da nema vanjskog značenja, dok drugi svoja znanstvena istraživanja temelje na postavkama koje upućuju na cjelokupno značenje. Suvremeni svjetovni ljudi izbacili su kršćanstvo kao ujedinjujuću snagu i nastojali su se usredotočiti na detalje svog znanja, a ne na cjelinu. Zbog toga je intelektualna fragmentacija i dalje veliki problem u ljudskom nastojanju da utvrde koje znanje vrijedi najviše.

Za adventističke nastavnike i pedagoge problem je sasvim drugačije prirode. Oni znaju koje znanje vrijedi najviše, jer razumiju najveće potrebe čovječanstva. Oni znaju da je *Biblija* kozmička objava koja nadilazi ograničeno područje čovječanstva, i da ne samo što otkriva ljudsko stanje već je i njegov lijek. Oni, zatim, shvaćaju da svi predmeti postaju smisleni kada se sagledaju u svjetlu *Biblije* i njene velike borbe između dobra i zla. Adventističkim učiteljima nije bio problem *pronaći* obrazac znanja u odnosu na njegovo središte, već *primijeniti* ono što već znaju.

Nastavni je plan i program kršćanskih i adventističkih institucija prečesto bio "mješavina naturalističkih ideja pomiješanih s biblijskom istinom". To je, prema Franku Gaebeleinu, dovelo do oblika „skolastičke šizofrenije u kojoj visoko ortodokсна teologija nelagodno koegzistira s poučavanjem nereligioznih predmeta, koje se gotovo uopće ne razlikuje od onog u svjetovnim institucijama”.⁹ Izazov s kojim se suočava sastavljač kurikuluma u adventističkim školama jest taj da ga on treba podići iznad kurikularnog pogleda usredotočenog na sitne dijelove i pronaći način za jasno i namjerno integriranje detalja znanja u biblijski okvir. Taj zadatak nas dovodi do jedinstva istine.

Jedinstvo istine

Temeljni postulat na kojem se temelji kršćanski kurikulum jest da je "sva istina Božja istina".¹⁰ S biblijskog gledišta, Bog je Stvoritelj svega. Stoga, istina na svim poljima proizlazi od Njega. Neuspjeh u jasnom sagledavanju ove točke doveo je mnoge do izgradnje lažne dihotomije između svjetovnog i vjerskog. Ta podvojenost podrazumijeva da ono što je vjersko ima veze s Bogom, dok je ono što je svjetovno odvojeno od Njega. Prema tom gledištu, proučavanje znanosti, povijesti i matematike smatra se u svojoj osnovi sekularnim, dok se proučavanje religije, crkvene povijesti i etike smatra vjerskim.

To nije i biblijska perspektiva. U *Svetom pismu* Boga se smatra Stvoriteljem stvari i obraza u znanosti i matematici, kao i upraviteljem povijesnih događaja. U biti, ne postoje "sekularni" aspekti kurikuluma. John Henry Newman upozorio je na tu istinu kad je napisao

9 Frank E. Gaebelein, "Toward a Philosophy of Christian Education", u *An Introduction to Evangelical Christian Education*, J. Edward Hakes, ur. (Chicago: Moody, 1964.), str. 41.

10 Arthur F. Holmes, *All Truth Is God's Truth* (Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1977.).

da je na razini misli “veoma lako podijeliti znanje na ljudsko i božansko, svjetovno i vjersko, te odrediti kako ćemo se odnositi prema jednom bez miješanja u drugo; ali to je zapravo nemoguće”.¹¹

Sva istina u kršćanskom kurikulumu, bilo da se bavi prirodom, čovječanstvom, društvom ili umjetnošću, mora se promatrati u ispravnom odnosu prema Isusu Kristu kao Stvoritelju i Otkupitelju. Istina je da se neki oblici istine ne spominju u *Svetom pismu*. Na primjer, nuklearna fizika nije objašnjena u *Bibliji*. To, međutim, ne znači da nuklearna fizika nije povezana s Božjim prirodnim zakonima ili da nema moralne i etičke implikacije, jer njezine primjene utječu na živote ljudi. Krist je Stvoritelj svega - ne samo onoga što su ljudi odlučili nazvati vjerskim (Ivan 1,1-3; Kološanima 1,16).

Sva istina je - ako je doista istina - Božja istina, bez obzira gdje se nalazila. Zbog toga se kurikulum kršćanske škole mora promatrati kao jedinstvena cjelina, a ne kao fragmen-tiran i prilično slabo povezan niz tema. Kad se ovo stajalište prepozna, obrazovanje će napraviti veliki korak naprijed u stvaranju ozračja u kojem se može razvijati “kršćanski um” – obrazovni kontekst u kojem se mladi ljudi mogu naučiti “kršćanski” razmišljati o svakom vidu stvarnosti.¹²

Strateška uloga *Biblije* u kurikulumu

Drugi postulat slijedi onaj o jedinstvu sve istine: *Biblija* je temeljni i kontekstualni doku-ment za sve nastavne predmete u kršćanskoj školi. Ovaj je postulat prirodni ishod biblio-centrične, otkrivateljske epistemologije. Kao što posebno otkrivenje čini osnovu epistemo-loškog autoriteta, tako ono mora biti i temelj kurikuluma. U našoj raspravi o epistemologiji primijetili smo da *Biblija* nije iscrpan izvor istine. Mnogo istine postoje izvan *Biblije*, ali je važno napomenuti da nijedna istina ne postoji izvan metafizičkih okvira *Biblije*. „Podučavajući autoritet Svetog pisma“, tvrdi Arthur Holmes, „vodi vjernika određenim žarišnim točkama i na taj način daje okvir tumačenja, sveukupni uvid u to kako se sve odnosi na Boga.“¹³

U adventističkom obrazovanju treba stalno isticati koncept okvira tumačenja. *Biblija* ne predstavlja cjelovito znanje, ali pruža referentni okvir za proučavanje i tumačenje svih tema. Velika je razlika u tome je li taj okvir evolucijski naturalizam, grčki i rimski klasici, biblijski svjetonazor ili neka druga perspektiva. Adventistička škola je kršćanska škola samo ako po-dučava sve predmete iz perspektive Božje Riječi.

Elton Trueblood je primijetio da „važno pitanje nije *nudite li nastavu religije?* Takvu na-stavu može ponuditi bilo koja ustanova. Važno je pitanje: Čini li vaše vjersko uvjerenje raz-liku?... Jedan odsjek za religiju može biti relativno beznačajan. Biblijsko učenje je dobro,

---

11 John Henry Newman, *The Idea of a University* (Notre Dame, Ind.: University of Notre Dame Press, 1982.), str. 19. O lažnoj dihotomiji između svetog i sekularnog vidi: George R. Knight, *Myths in Adventism: An Interpretive Study of Ellen White, Education, and Related Issues* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Publ. Assn., 2010.), str. 127-138.

12 Harry Blamires, *The Christian Mind* (London, S.P.C.K., 1963.); Holmes, *All Truth Is God's Truth*, op. cit., str. 125.

13 Arthur F. Holmes, *The Idea of a Christian College*, revidirano izdanje (Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1987.), str. 18. Italic dodan od strane autora.

ali to je tek početak. Ono što je daleko važnije jest prodor središnjih kršćanskih uvjerenja u podučavanje svakog predmeta.¹⁴

Isto je rekao i Frank Gaebelein koji je napisao da postoji „velika razlika između obrazovanja u kojem ispovijedanje vjere i proučavanje *Svetog pisma* imaju svoje mjesto, i obrazovanja u kojem je biblijsko kršćanstvo matrica cijelog programa ili, izraženo drugom metaforom, korito u kojem teče rijeka podučavanja i učenja”.¹⁵

Obrazovni sustav koji održava rascjep između područja koja definira kao sekularna ili vjerska može opravdati uklapanje vjerskih elemenata u ono što je u svojoj osnovi sekularni kurikulum. Možda čak može ići i dotle da *Bibliju* prema važnosti tretira kao „prvu među jednakima“, no škola čiji birači i učitelji prihvaćaju ideju da je „sva istina Božja istina“, tim se uvjerenjem obvezuju razviti kurikularni model u kojem biblijski svjetonazor prožima svaki aspekt kurikuluma.

Prema Ellen White, „znanost o iskupljenju je znanost nad svim znanostima“, a *Biblija* je „Knjiga nad knjigama”.¹⁶ Samo razumijevanje te „znanosti“ i te „Knjige“ svemu ostalome daje smisao u najširem smislu te riječi. Gledana u svjetlu „velike središnje misli“ *Biblije*, Ellen White ističe, „svaka tema dobiva novi značaj”.¹⁷ Svaki učenik, istaknula je na drugom mjestu, „treba da se upozna s njezinom velikom središnjom temom, Božjom prvobitnom namjerom sa svijetom, s nastankom velike borbe, i s djelom spasenja. Treba razumjeti prirodu dvaju načela koja se bore za prevlast, i naučiti da prati njihovo djelovanje u izvještajima povijesti i proroštva sve do velikog završetka. Treba vidjeti kako ova velika borba prožima svaki stupanj ljudskog iskustva; kako i on sam u svakom svom životnom djelu otkriva ili jednu ili drugu od ovih dviju suprotnih pobuda; i kako, želio to ili ne, on čak i sada odlučuje na čijoj će se strani naći u ovom sukobu.”¹⁸

Sukob između dobra i zla nijedno područje postojanja nije ostavio netaknutim. S negativne strane, sukob vidimo u propadanju prirodnog svijeta, u ratu i patnjama na području povijesti i društvenih znanosti te u krizi čovječanstva nad izgubljenostu u humanističkim znanostima. S pozitivne strane, u ljudskoj sposobnosti da se poveže sa svojim bližnjima u društvenom životu i brine za njih, u njihovim dubokim vizijama i željama za cjelovitošću i smisljenošću otkrivamo čudo prirodnog poretka za koji se čini da je smisljeno organiziran. Svaki je pojedinac prisiljen pitati se: „Zašto postoji zlo u svijetu koji se čini tako dobrim? Zašto postoji smrt i tuga u postojanju koje je tako nježno osmišljeno za život?”

Pitanja se samo nižu, ali ljudi vezani za ovu zemlju bez nadnaravne pomoći bespomoćni su u svojim nastojanjima da otkriju konačne odgovore. Mogu otkriti djeliće „istine“ i izraditi teorije o njihovom značenju, ali samo kroz Božji svemirski prodor do malenog, izgubljenog čovječanstva pruža se konačni smisao.

---

14 David Elton Trueblood, “The Marks of a Christian College”, u John Paul von Grueningenu, ur., *Toward a Christian Philosophy of Higher Education* (Philadelphia: Westminster, 1957.), str. 163.

15 Frank E. Gaebelein, “Toward a Philosophy of Christian Education”, op. cit., str. 37.

16 Ellen G. White, *Education* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Publ. Assn., 1952.), str. 126; E. G. White, *Counsels to Parents, Teachers, and Students* (Mountain View, Calif.: Pacific Press, 1943.), str. 442.

17 E. G. White, *Education*, str. 125.

18 Isto, str. 190.

Božje posebno otkrivenje sadrži odgovore na „velika pitanja“ čovječanstva. To otkrivenje, dakle, mora osigurati i temelj i kontekst za svako ljudsko proučavanje. Svaka tema u kurikulumu, pa čak i sam ljudski život, dobiva novo značenje u svjetlu Božje Riječi. Stoga je nužno da adventističke škole svaki predmet podučavaju iz biblijske perspektive.

Gaebelein je u svom klasičnom obrađivanju ovog pitanja predložio potrebu „integracije“ biblijskog svjetonazora u svaki aspekt školskog programa. Integracija „znači ‘okupljanje dijelova u cjelinu’“. ¹⁹ On dalje nastavlja: „Pozvani smo, dakle, na potpuno kršćanski svjetonazor našeg obrazovnog sustava. Moramo prepoznati, na primjer, da su nam potrebni učitelji koji smatraju da su njihovi predmeti, bilo znanstveni, povijesni, matematički, književni ili umjetnički, uključeni u obrazac Božje istine²⁰ Ovo je pravo mjesto religije u obrazovanju, tvrdi Henry P. Van Dusen u svojim Rockwell predavanjima, ne zato što Crkve tako govore ili zato što to diktira tradicija, već “*zbog prirode stvarnosti*”.²¹ Uostalom, Bog je takvo biće čije postojanje donosi jedinstvo i smisao svemiru, a Njegova objava daje jedinstvo i smisao nastavnom planu i programu.

Nažalost, u najčešćem obliku kurikulumu *Biblija* ili religija samo su jedna od mnogih tema koje se obrađuju, kao što je prikazano na slici 1.²² U tom se modelu svaka tema proučava u kontekstu vlastite logike, a svaka se u osnovi smatra neovisnom o drugima. Profesori povijesti ili književnosti ne bave se religijom, a vjeroučitelji se ne bave poviješću ili književnošću, jer svi predaju ono u čemu su stručni. Svaki predmet ima svoje dobro definirano područje i tradicionalan pristup. Ovaj model rijetko zadire u odnose između područja studija, a kamoli u njihovo „konačno značenje“.

U pokušaju ispravljanja gore navedenog problema, neki entuzijastični reformatori otišli su u drugu krajnost i razvili model koji je ilustriran na slici 2.²³ Ovaj model nastoji *Bibliju* i religiju pretvoriti u cijeli kurikulum te, kao rezultat toga, također promašuju cilj, budući da *Biblija* nikada nije tvrdila da je iscrpan izvor istine. Ona postavlja okvir za proučavanje povijesti i znanosti, i dotiče se tih tema, ali nije „udžbenik“ za sva područja koja učenici trebaju razumjeti. S druge strane, to *jeste* „udžbenik“ znanosti o spasenju i izvor nadahnutih informacija kako o urednosti, tako i o nenormalnosti našeg sadašnjeg svijeta, iako nikada ne tvrdi da je dovoljan autoritet u svim područjima moguće istine.

Treća organizacijska shema mogla bi se označiti kao temeljni i kontekstualni model (vidi sliku 3²⁴. u nastavku). On implicira da *Biblija* (i njezin svjetonazor) pruža temelj i kontekst sveukupnom ljudskom znanju, te da njezino cjelokupno značenje utječe na svako područje kurikulumu i dodaje značaj svakoj temi. To odgovara onome što Richard Edlin korisno

---

19 Frank E. Gaebelein, *The Pattern of God's Truth: Problems of Integration in Christian Education* (Chicago: Moody, 1968.), str. 7.

20 Isto, str. 23.

21 Henry P. Van Dusen, *God in Education* (New York: Charles Scribner's Sons, 1951.), str. 82.

22 Iz George R. Knight, *Philosophy and Education: An Introduction in Christian Perspective*, 4. izdanje. (Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press, 2006.), str. 227. Reproducirano s dopuštenjem autora.

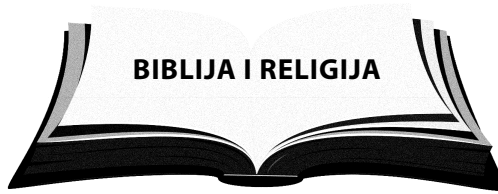
23 Isto. Reproducirano s dopuštenjem autora.

24 Isto, str. 228. Reproducirano s dopuštenjem autora.

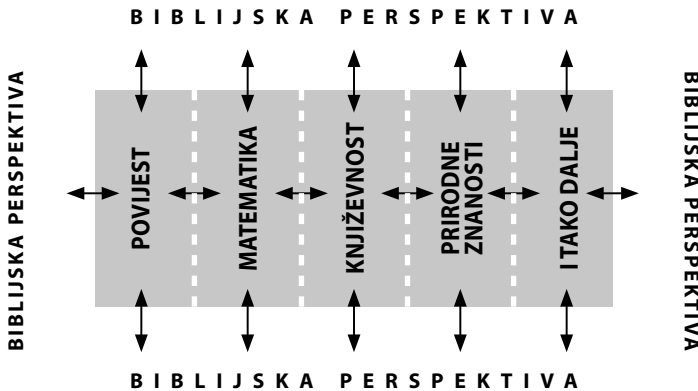
naziva „*prožimajućom* funkcijom *Biblije*“. „*Biblija*“, napominje, „nije glazura na inače nepromijenjenom humanističkom kolaču. Ona mora biti kvasac u obrazovnom kruhu, oblikujući cijeli nastavni plan i program od temelja prema gore, kako se provlači kroz cijeli školski program.“²⁵ Slika 3. prikazuje model integracije, upućujući da nastavnici u adventističkom obrazovanju i školama moraju svakom predmetu pristupiti u svjetlu biblijske perspektive kako bi shvatili njegovo najpotpunije značenje.

Slika 1. Kurikularni model: Samostalna predmetna područja

Slika 2. Kurikularni model: Biblija kao cjelina

Slika 3. Kurikularni model: Biblija kao temelj i kontekst svega

25 Richard J. Edlin, *The Cause of Christian Education* (Northport, Ala.: Vision Press, 1994.), str. 63-66.

Isprekidane crte na slici 3. označavaju nedostatak čvrstih podjela između različitih predmeta i odsutnost bilo kakve lažne podvojenosti između svetog i sekularnog. Dvoglave strelice ukazuju ne samo na to da nam *Biblija* pomaže razumjeti svaku temu u kurikulumu već i na to da proučavanje povijesti, prirodnih znanosti, i slično, također rasvjetljuje značenje *Svetog pisma*. Bog se otkrio kroz *Bibliju* u posebnom otkrivenju i kroz svoj stvoreni svijet u općem otkrivenju. Značenje potonjeg možemo shvatiti samo u svjetlu prvog, no oboje bacaju svjetlo jedno na drugo, budući da sva istina ima podrijetlo u Bogu. Svaka tema u kurikulumu ima utjecaj jedna na drugu, a sve postižu maksimalno značenje ako su integrirane u biblijski kontekst.

Kršćanstvo i radikalno preusmjeravanje kurikuluma

Jedan od izazova s kojima se odgajatelji moraju suočiti kad sastavljaju biblijski orijentiran kurikulum u 21. stoljeću jesu različiti svjetonazori koji prožimaju suvremeno društvo, uključujući i postmodernizam, koji tvrdi da ne postoji pravi pogled na svijet usidren u stvarnosti, da su svi svjetonazori ili veliki narativi ljudska konstrukcija. No, ta je tvrdnja i sama po sebi svjetonazor s određenim metafizičkim i epistemološkim pretpostavkama.²⁶

Ova misao pokreće pitanje općeg nedostatka samosvijesti, o čemu svjedoči većina ljudi. Harry Lee Poe razmišlja o toj temi pišući kako „svaka akademska disciplina donosi ogromne pretpostavke i bavi se svojim poslom s neprovjerenim i neosporenim pretpostavkama. Na to smo navikli. Pretpostavke i teze postale su dio tkanine života u tolikoj mjeri da više ne primjećujemo njezine niti. Ove niti čine svjetonazor kulture u kojoj živimo. To su stvari koje ‘svi znaju’ i koje, stoga, nitko ne provjerava. One su tako duboko ukorijenjene u nas da smo ih vrlo rijetko svjesni.”²⁷ Ukratko, svjetonazori su za mnoge ljude podsvjesni. Oni su dio šire kulture koja se prihvaća bez izazova.

S druge strane, Poe primjećuje da „na tržištu ideja postoje temeljne pretpostavke... kojih se ljudi drže, a upravo su to stvari koje Krist osporava”.²⁸ Postaje jasno da su biblijski svjetonazor i prevladavajući mentalitet šire kulture često u sukobu, a postoje različiti vjerski, pa čak i različiti kršćanski svjetonazori. Osvještavanje ljudi o kontrastima rezultira onim što sociolog Peter Berger naziva „sudar svijesti“²⁹ i što filozof David Naugle naziva „ratovanjem svjetonazora“.³⁰

Iz te perspektive biblijski utemeljen kurikulum po samoj svojoj prirodi dovodi u pitanje druge metode organizacije kurikuluma i sugerira radikalno preusmjeravanje predmeta u adventističkim školama. Bitna stvar koju adventistički nastavnik mora shvatiti jest da *podučavanje bilo kojeg predmeta u adventističkoj školi ne smije biti modifikacija pristupa koji se koristi u nekršćanskim školama. Ovdje se radi o radikalnom preusmjeravanju te teme u filozofske okvire kršćanstva.*

---

26 Vidi Harry Lee Poe, *Christianity in the Academy: Teaching at the Intersection of Faith and Learning* (Grand Rapids, Mich.: Baker, 2004.), str. 22. 23.

27 Isto.

28 Isto, str. 22.

29 Citirano u David K. Naugle, *Worldview: The History of a Concept* (Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 2002.), str. xvii.

30 Isto.

Dobro mjesto za početak ispitivanja radikalnog preusmjeravanja kurikulumu jest područje književnih studija.³¹ Proučavanje književnosti ima ključnu poziciju u svim školskim sustavima, jer se književnost bavi i nastoji odgovoriti na najvažnija ljudska pitanja. Ona otkriva osnovne potrebe, želje i frustracije čovječanstva te razvija uvid u ljudsko iskustvo. Osim što podiže estetsku osjetljivost, proučavanje književnosti dovodi do induktivnih uvida u područja kao što su psihologija, filozofija, religija, povijest i sociologija te pruža informacije o temama poput grješne ljudske naravi te smisla i svrhe ljudskog postojanja.

Utjecaj proučavanja književnosti utoliko je snažniji jer se isporučuje u paketu s kojim se ljudi emocionalno poistovjećuju. Odnosno, ona istodobno dopire do ljudi i na afektivnoj i na kognitivnoj razini. U punom smislu riječi, književni sadržaj je i filozofski i vjerski, jer se bavi filozofskim i vjerskim pitanjima, problemima i odgovorima. Književnost, dakle, ima središnje mjesto u kurikulumnim strukturama i pruža jedan od najmoćnijih obrazovnih alata za podučavanje vjerskih vrijednosti.

Sekularist John Steinbeck shvatio je važnost središnje niti velike književnosti u svom klasičnom *Istočno od raja* kad je napisao: "Vjerujem da na svijetu postoji jedna priča, samo jedna... Ljudi su uhvaćeni - u svoje živote, u svoje misli, u svoju glad i ambicije, u svoju pohlepu i okrutnost, te u svoju dobrotu i velikodušnost - u mrežu dobra i zla... Nema druge priče."³²

Iako možda nema druge priče, zasigurno postoji više tumačenja implikacija te priče. Za Steinbecka, iz njegove zemaljske perspektive, nema nade. Kraj je uvijek katastrofalan unatoč nadahnutim znakovima na putu. Nasuprot tome, *Biblija* pruža nadu unatoč ozbiljnim problemima. Također istražuje "jedinu priču", ali s otkrivateljskim uvidom u smisao svijeta koji je bojno polje svemirskog sukoba snaga dobra i zla.

Odgovornost nastavnika književnosti u adventističkoj školi jest pomoći učenicima da nauče kritički čitati kako bi mogli shvatiti značenje svojih zadataka u kontekstu velikog sukoba između dobra i zla.³³ Proučavanje književnosti nije samo opuštajući izlet u carstvo umjetnosti. T. S. Eliot primijetio je da ono što čitamo utječe na „sve ono što jesmo... Premda književnost možemo čitati samo radi zadovoljstva, 'zabave' ili 'estetskog užitka', ovo čitanje nikada ne utječe samo na neku vrstu posebnog smisla: ono utječe na naše moralno i vjersko postojanje."³⁴ Ne postoji umjetnička neutralnost. Funkcija podučavanja književnosti u adventističkoj školi nije samo pomoći učenicima da postanu "učeni" u velikim književnicima iz prošlosti i sadašnjosti. Mora im se također pomoći da s više jasnoće i osjetljivosti sagledaju presudna pitanja u polemici između dobra i zla.

Biblija u tom kontekstu pruža interpretacijski okvir koji nadilazi ljudske uvide. „Svaka

---

31 Za poputniji pogled na temu književnosti u adventističkom kurikulumu vidi: Knight, *Myths in Adventism*, op. cit., str. 153-174; *Philosophy and Education: An Introduction in Christian Perspective*, 4. izdanje. (Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press, 2006.), str. 229-233.

32 John Steinbeck, *East of Eden* (New York: Bantam, 1955.), str. 355.

33 Pomoćni materijal o čitanju s kršćanskom perspektivom : James W. Sire, *How to Read Slowly: A Christian Guide to Reading With the Mind* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity, 1978.).

34 T. S. Eliot, "Religion and Literature", in Leland Ryken, ur., *The Christian Imagination* (Grand Rapids, Mich.: Baker, 1981.), str. 148-150.

tema“, uključujući književnost, „ima novi značaj“, sugerira Ellen White, kada ju se sagleda u svjetlu „velike središnje teme“ *Svetog Pisma*.³⁵ *Biblija* je prilično realistična knjiga. Književni ekstremi koji ignoriraju zlo na jednom kraju spektra, ili ga veličaju na drugom, nisu ni istiniti ni poštenu, i zasigurno ne ostavljaju prostor održivom konceptu pravde. Izazov je za kršćane pristupiti proučavanju književnosti na takav način da čitatelje navede da uvide stvarnost čovječanstva i svog svijeta onakvog kakav on zapravo jest – ispunjen grijehom i patnjom, ali ne i bez nade i otkupiteljske milosti brižnog Boga.

Interpretacijskoj funkciji nastave književnosti uglavnom se pristupa na dva različita načina (vidi crteže A i B na slici 4).³⁶ Crtež A predstavlja pristup u učionici koji naglašava književne kvalitete materijala i, s vremena na vrijeme, usputno koristi *Bibliju*, ili ideje iz *Biblije*. Jedina razlika između ovog pristupa i načina podučavanja književnosti u nekršćanskim institucijama jest to što se dodaju biblijski uvidi.

Crtež B prikazuje proučavanje književnosti u kontekstu biblijske perspektive i njezinih implikacija na univerzalne i osobne dileme čovječanstva. On tumači književnost s osobujnog stajališta kršćanstva, prepoznajući abnormalnost sadašnjeg svijeta i Božje djelovanje u tom svijetu. Koristeći taj pristup, podučavanje književnosti u kršćanskoj ustanovi može biti bogatije nego u svjetovnoj školi, budući da su nekršćani ograničeni nedostatkom najznačajnijeg (u smislu uvida i tumačenja) biblijskog pogleda na grijeh i spasenje. To ne znači da su književni elementi poput radnje i stila nevažni, već da nisu, u kontekstu kršćanstva, najvažniji aspekti proučavanja književnosti.

Također držite na umu da na crtežu B strelice označavaju dvosmjernu transakciju između biblijske perspektive i proučavanja književnosti. Ne samo da nam biblijski svjetonazor pomaže u tumačenju književnosti već nam i književni uvidi pomažu da bolje razumijemo vjersko iskustvo u kontekstu vjerske istine.

Adventistički nastavnici moraju učenicima pomoći da vide više od priče - da vide značenje njezinih uvida za svakodnevni život. Uloga književnosti u kršćanskoj ustanovi, piše Virginia Grabill, jest studente naučiti kako “razmišljati” o životnim pitanjima – o svom osobnom identitetu i svrsi, prisutnosti dobra i zla, pravdi i opraštanju, o lijepom i ružnom, seksualnosti i duhovnosti, o ambiciji i poniznosti, radosti i patnji, čistoći i krivnji, itd.³⁷

Slično je ustvrdio i C. S. Lewis kad je napisao da je „jedna od manjih nagrada obraćenja to što se napokon može vidjeti stvarna poanta sve literature koju smo naučili čitati s izostavljenom poantom“.³⁸ Cilj podučavanja književnosti u kršćanskoj školi nije prijenos određenog korpusa znanja, već razvijanje vještina: sposobnosti kritičkog razmišljanja i tumačenje književnih uvida iz perspektive biblijskog svjetonazora.

Mnogo smo vremena proveli ispitujući proučavanje i podučavanje književnosti u preu-

---

35 E. G. White, *Education*, str. 125. 190.

36 E. G. White, *Education*, str. 125. 190.

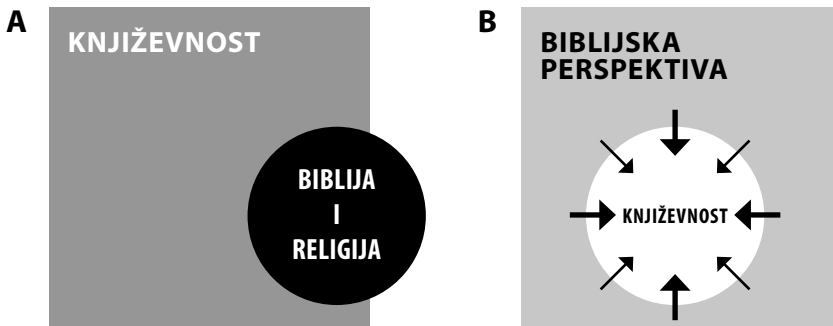
37 Virginia Lowell Grabill, “English Literature”, u Robert W. Smith, ur., *Christ and the Modern Mind* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity, 1972.), str. 21.

38 Quoted in Frank E. Gaebelien, *The Christian, the Arts, and Truth: Regaining the Vision of Greatness* (Portland, Ore.: Multnomah Press, 1985.), str. 91. 92.

smjerenom kršćanskom kurikulumu. Slična zapažanja mogla bi se dati i o povijesti i drugim društvenim znanostima. Povijest se u kršćanskom kurikulumu promatra u svjetlu biblijske poruke tijekom Božjeg nastojanja da ostvari svoju svrhu u ljudskim zbivanjima. Smatra se da *Biblija* pruža okvir za tumačenje događaja između Adamovog Pada i drugog Kristovog dolaska. *Biblija* se ne tretira kao opsežan udžbenik povijesti, već kao izvještaj koji se usredotočuje na povijest spasenja. Naravno, između opće povijesti i *Biblije* postoje dodirne točke, poput događaja, proročanstava i arheologije. No, kršćanski profesor povijesti shvaća da su specifična sjecišta u manjini, i da je glavna funkcija *Biblije* u njegovoj disciplini pružiti perspektivu za razumijevanje.

Isto bi se moglo reći i za biologiju, kemiju i sociologiju, ili tjelesni odgoj ili poljoprivredu u kurikulumu adventističke škole. *Biblija* pruža okvir za razumijevanje nemirnog svijeta, dok discipline daju dijelove i djeliće. *Biblija* daje obrazac koji daje tumačenje drugim, inače besmislenim detaljima koje je znanstvenik otkrio. *Biblija* tako postaje žarište integracije za čitavo ljudsko znanje.

Ova je činjenica posebno važna u prirodnim znanostima, području koje je u prošlom stoljeću svjedočilo jednom od najznačajnijih “kulturnih ratova” svih vremena. Nažalost, nedokazanim hipotezama vezanim uz makroevoluciju³⁹ prečesto se dodjeljuje status “činjenice”, a zatim se one u većini škola koriste za pružanje interpretacijskog okvira znanosti.

Slika 4. Kontekstualna uloga Biblijske perspektive

Temeljni je problem: Kozmologije makroevolucije i biblijskog kreacionizma su nespojive. Ovo potonje počinje savršenim stvaranjem, nastavlja Padom čovječanstva u grijeh, a zatim prelazi na Božje rješenje za uklanjanje posljedica Pada. No, scenarij makroevolucije dijame-tralno je suprotan biblijskom modelu. Iz perspektive makroevolucije, sva su stvorenja nastala kao manje složeni organizmi i poboljšavala su se kroz procese prirodne selekcije. U tom mo-delu nema potrebe za otkupljenjem i obnovom.

Biblijski okvir za tumačenje prirodoslovlja sastavljen je pomoću izvještaja iz *Postanka*,

³⁹ *Makroevolucija* je definirana kao “velike promjene u organizmima koje rezultiraju novim vrstama, rodovi-ma, obiteljima, itd.” (<http://carm.org/evolution-terminology>), koje se događaju unutar dugog vremenskog perioda.

koji kaže da je Bog stvorio zemlju u šest dana, te da je stvorio ljudska bića na svoju sliku. Temeljne činjenice izvješća o stvaranju u *Postanku* ne dopuštaju ni makroevoluciju (u kojoj Bog nema udjela) ni teističku evoluciju (koja Boga ograničava na ulogu pukog pokretača evolucijskog procesa). Adventističke škole moraju biti neopozivo kreacionističke. Biblijska metafizika stoji u samom temelju razloga zašto je Adventistička Crkva odlučila uspostaviti adventističku obrazovnu alternativu.

Integracija ljudskog znanja u biblijski okvir je važna, no to se mora učiniti pažljivo i mudro. Frank Gaebelain, raspravljajući o tome kako razviti korelaciju između kršćanskih koncepata i predmeta različitih područja istraživanja, ističe neka potrebna upozorenja. Glavna zamka, kako on to gleda, jest opasnost „od lažne integracije kroz prisilne korelacije koje nisu uistinu prirodne određenom predmetu“. Takvo ugaravanje neprirodne korelacije, iako motivirano kršćanskim žarom, može učiniti više štete nego koristi ostavljajući dojam da je usklađivanje određenih tema s Božjom istinom namještaljka/izmišljotina.

„Ono što bi moglo biti potrebno jest opušteniji pristup problemu i jasnije razumijevanje granica unutar kojih radimo. Evo korisnog prijedloga Emila Brunera. Govoreći o našem iskrivljenom razmišljanju zbog ulaska grijeha, on ga najviše vidi u područjima poput teologije, filozofije i književnosti, jer su one najbliže čovjekovom odnosu prema Bogu i zato su se najradikalnije promijenile Padom u grijeh. Iz tog razloga upravo je njima najviše potrebno ispravljanje, a u njima je korelacija s kršćanstvom na najvišoj razini. No, kako se krećemo od humanističkih znanosti prema prirodnim znanostima i matematici, smetnje zbog grijeha smanjuju se gotovo do točke nestajanja. Stoga kršćanski profesor objektivnijih predmeta, posebno matematike, ne bi trebao tražiti detaljne i sustavne korelacije koje bi njegove kolege valjano mogle uspostaviti u psihologiji, književnosti ili povijesti.“⁴⁰

Gaebelain ne govori da nema dodirnih točaka između kršćanstva i predmeta poput matematike, već da su one sve manje očite.⁴¹ Kršćanski će profesori iskoristiti te točke, a neće nastojati integraciju nametnuti na neprirodan način.

Međutim, integracija matematike i fizike u kršćansko vjerovanje može biti čak i važnija od integracije književnosti i društvenih znanosti s kršćanstvom, jer su mnogi studenti usvojili ideju da su ovi predmeti „objektivni“, neutralni i funkcionalni te da nemaju filozofske pretpostavke, predrasude o stvarnosti ili kozmološke implikacije. Baš naprotiv, proučavanje matematike i „egzaktnih“ znanosti ukorijenjeno je u pristranostima i pretpostavkama.

Na primjer, matematika se, poput kršćanstva, gradi na nedokazivim postulatima. Osim toga, pretpostavke poput uređenosti svemira i valjanosti empirijskog promatranja, metafizičke su i epistemološke pretpostavke koje potvrđuju znanost, ali ih mnogi moderni i postmoderni ljudi kako u zapadnoj tako i u istočnoj kulturi odbacuju. Vrlo je bitno ove pretpostavke iznijeti u razredima, jer ih se često podrazumijeva kao činjenice i ostaju „nevidljive“ prosječnom učeniku koji je odrastao u vremenu koje svoju nekritičku vjeru polaže u znanost i matematiku, a ne u Stvoritelja znanstvene i matematičke stvarnosti. Ta je integracija najpri-

40 Gaebelain, “Toward a Philosophy of Christian Education,” op. cit., str. 47. 48.

41 Za Gaebelainovu raspravu o integraciji kršćanstva i matematike, vidi *The Pattern of God's Truth*, op. cit., str. 57-64.

rodnija na osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj razini, te na uvodnoj razini fakulteta, budući da kolegiji na tim razinama pružaju intelektualni kontekst za tako sofisticirane predmete kao što su kasnije teorijska mehanika i napredna matematika.

Kršćanski profesori matematike i prirodoslovlja također mogu kreativno iskoristiti prirodne točke integracije svog predmeta i religije. Primjerice, matematika zasigurno ima doirnih točaka s kršćanskom vjerom kad se bavi područjima poput beskonačnosti i postojanja brojeva u ostalim dijelovima svakodnevnog života: od glazbe do kristalografije i astronomije. Svijet matematičke preciznosti Božji je svijet. Dakle, matematika nije izvan obrasca Božje istine.⁴²

Prije nego što se odmaknemo od radikalnog preusmjeravanja kurikuluma, moramo naglasiti da je za adventističke nastavnike i one koji ih financijski podupiru od iznimne važnosti shvatiti *da biblijski svjetonazor mora dominirati kurikulumom naših škola kako bi se osiguralo da su one doista adventističke škole, a ne samo adventističke po imenu*. Adventistički nastavnici moraju sebi postaviti ovo duboko pitanje: Ako ja, kao nastavnik u adventističkoj školi, predajem isti materijal na isti način na koji je predstavljen u javnoj ustanovi, s kojim onda pravom uzimam teško stečeni novac onih koji su me izabrali? Odgovor je i očit i zastrašujući. Adventističko obrazovanje koje ne pruža biblijsko razumijevanje umjetnosti, prirodnih znanosti, humanističkih znanosti i poslovnog svijeta nije kršćansko. Jedan od glavnih ciljeva adventističkog obrazovanja mora biti pomoći učenicima da razmišljaju na kršćanski način.

Uravnotežen kurikulum

Izvan područja specifičnih predmeta u adventističkoj školi nalazi se veće pitanje integracije kurikularnog programa na takav način da omogućuje uravnotežen razvoj različitih učeničkih osobina dok se oni vraćaju u svoj izvorni oblik bića stvorenih na Božju sliku i priliku. U odjeljku o naravi učenika primijetili smo da je čovječanstvo u Padu u velikoj mjeri doživjelo kvarenje te slike na duhovnom, društvenom, mentalnom i fizičkom području. Također smo vidjeli da je obrazovanje zapravo posrednik otkupljenja i obnove jer Bog nastoji upotrijebiti ljudske odgajatelje kako bi pale pojedince vratio u njihovo izvorno stanje.

Nastavni plan i program stoga mora uspostaviti objedinjenu ravnotežu koja olakšava ovu obnovu. On se ne može usredotočiti samo na mentalni razvoj ili pripremu za karijeru. Mora razvijati cijelu osobu – fizičke, društvene, duhovne, strukovne, kao i mentalne potrebe svakog učenika.

Nažalost, tradicionalno se obrazovanje gotovo isključivo usredotočilo na mentalni razvoj. Grčki idealizam pripremio je teren za više od dva tisućljeća pogrešnog obrazovanja koje je zanemarivalo ili ocrnjivalo kako fizički razvoj tako i pripremu za korisna zvanja.

Nasuprot tome, *Biblija* nije ni anti-fizička niti anti-stručna. Uostalom, Bog je stvorio fizičku zemlju koju je smatrao "vrlo dobrom" (Postanak 1,31)⁴³, i namjerava uskrsnuti ljudska

---

42 Za jedan od sofisticiranijih tretmana praktičnih aspekata integracije znanosti, matematike i drugih područja s kršćanstvom, vidi: Harold Heie i David L. Wolfe, *The Reality of Christian Learning: Strategies for Faith-Discipline Integration* (Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1987.).

43 Ukoliko nije drugačije naznačeno, svi su biblijski tekstovi citirani iz Revised Standard Version Bible.

bića s fizičkim tijelima na kraju vremena (1. Solunjanima 4,13-18; Filipljanima 3,21). Osim toga, Isus se obrazovao za stolara, a bogati Pavao za izrađivanje šatora, iako se činilo da nikada neće morati raditi u obrtu.

No, ta biblijska načela bila su nejasna u ranim stoljećima kršćanske Crkve kad se njezina teologija spojila s grčkom mišlju. Posljedica toga bila je vrlo nebiblijska obrazovna teorija i praksa.

U devetnaestom je stoljeću došlo do vala reformi, s pozivima na povratak uravnoteženom obrazovanju. Ellen White je govorila o tome da je potrebna reforma. Štoviše, bilo je to u središtu njezine obrazovne filozofije. To smo vidjeli u samom prvom ulomku *Odgoja*, u kojem je primijetila da je „pravo obrazovanje. . . skladno razvijanje tjelesnih, duševnih i duhovnih sila”.⁴⁴

Ako adventističko obrazovanje želi pojedince vratiti u početno stanje cjelovitosti, ono ne može zanemariti ravnotežu između tjelesnog i mentalnog. Važnost te ravnoteže naglašava činjenica da se u tijelu nalazi mozak, koji ljudi moraju koristiti kako bi donijeli odgovorne duhovne odluke. Sve što utječe na jedan dio osobe utječe na ukupno biće. Pojedinci su cjelovite jedinice, a kurikulum adventističke škole mora zadovoljiti sve njihove potrebe kako bi se osiguralo njihovo postizanje cjelovitosti i rad s najvećom učinkovitošću. Ellen White je govorila o tradicionalnoj neravnoteži u obrazovanju kad je napisala da je „u gorljivom nastojanju da se osigura intelektualna kultura zanemaren tjelesni i moralni odgoj. Mnogi mladi iz obrazovnih institucija izlaze s posrnutim moralom i oslabljenim fizičkim sposobnostima, bez znanja o praktičnom životu i s malo snage za obavljanje svojih dužnosti.”⁴⁵ Praktični aspekti života bili su važni za osjećaj obrazovne ravnoteže Ellen White. Zato je mogla napisati da “zbog njihovog vlastitog tjelesnog zdravlja i moralnog dobra, djecu treba naučiti raditi, čak i ako nema potrebe u smislu oskudice”.⁴⁶

Ravnoteža je jednako važna u neformalnim ili izvannastavnim aspektima školskog kurikuluma. To uključuje mnoštvo organizacija i aktivnosti, poput klubova, glazbenih skupina, sporta, radnog iskustva, školskih publikacija, i slično, koje se sve moraju uskladiti sa svrhom ustanove i prožeti kršćanskom porukom, baš kao i formalni nastavni plan i program, kako bi se osiguralo da škola ne daje dvosmislenu poruku svojim učenicima, crkvenom izbornom tijelu i promatračima. Adventistička škola ima dva glavna zadatka kad je u pitanju neformalni kurikulum: odabir aktivnosti i stvaranje smjernica za provedbu odabranih aktivnosti. Oba se zadatka moraju temeljiti na biblijskim vrijednostima.

Ova nas misao dovodi do koncepta vrijednosti u obrazovanju u cijelom kurikulumu. Arthur Holmes naglasio je važnu točku kada je primijetio da „obrazovanje ima veze s prijeno-

---

Biblijski redci iz izvora RSV su iz Revised Standard Version of the Bible, copyright © 1946., 1952., 1971., Division of Christian Education of the National Council of the Churches of Christ u SAD-u. Reproducira-no uz dopuštenje nakladnika.

44 E. G. White, *Education*, str. 13. Usp. *Christ's Object Lessons* (Washington, D.C.: Review and Herald Publ. Assn., 1941.), str. 330; *Fundamentals of Christian Education* (Nashville, Tenn.: Southern Publishing Assn., 1923.), str. 15. 42.

45 E. G. White, *Fundamentals of Christian Education*, str. 71; usp. str. 21.

46 Isto, str. 36.

som vrijednosti“.⁴⁷ Pitanje vrijednosti nalazi se u središtu većine sukoba oko obrazovanja u današnje vrijeme. Ono što nalazimo na većini mjesta, uključujući škole, etički je relativizam koji se kosi sa samom srži biblijskog učenja. Kad je moderna kultura izgubila koncept vječnog Boga, izgubila je i ideju da postoje univerzalne vrijednosti koje se primjenjuju ponad vremena, pojedinaca i kultura. Ronald Nash bio je u pravu kad je ustvrdio da „američka obrazovna kriza nije isključivo kriza uma“, već i kriza „srca“, kriza vrijednosti.⁴⁸ Ta je kriza vidljiva ne samo u školama već i u javnim medijima, koji prečesto promiču vrijednosti koje su nekršćanske ili čak anti-kršćanske.

To su stvarnosti čije zanemarivanje sebi adventistička škola ne može priuštiti. Dobra je vijest da kršćanski odgajatelji i profesori koji djeluju u biblijskim okvirima imaju stratešku prednost u odnosu na one s drugim usmjerenjima, jer imaju epistemološko i metafizičko uporište za svoj sustav vrijednosti, koji drugima nije dostupan. Kako kaže Robert Pazmiño, „kršćanski odgajatelj može ponuditi veće vrijednosti jer može odgovoriti na pitanja kao što su: Što su osobe i koji je njihov krajnji cilj? Što je smisao i svrha ljudskog djelovanja? Što, ili bolje rečeno, tko je Bog? Na ova pitanja može se odgovoriti s točnošću i sigurnošću, što izvan otkrivene vjere nije moguće.“⁴⁹

Pazmiño također ističe postojanje hijerarhije vrijednosti, pri čemu duhovne vrijednosti pružaju kontekst za vrednovanje izbora u etičkom i estetskom smislu, kao i na znanstvenom, političkom i društvenom području.⁵⁰ Imajući to na umu, kršćanski pedagozi i profesori moraju namjerno razvijati formalne i neformalne kurikulume u svjetlu biblijskih vrijednosti. Biblijski sustav vrijednosti nalazi se u samom temelju kršćanskog odgoja i obrazovanja.

Također, moramo napomenuti da se vrijednosti koje se poučavaju u biblijski utemeljenom školskom sustavu neće odnositi samo na individualno donošenje odluka već će se odraziti i na društvenu cjelinu. Kao i starozavjetni proroci, adventističko će obrazovanje pokrenuti značajna pitanja vezana za društvenu pravdu u nepravednom svijetu, jer biblijsko vrednovanje uključuje javni, ali i privatni svijet vjernika.

Dok promatramo kršćanski kurikulum u svoj njegovoj složenosti, nikada ne smijemo zaboraviti veliki sukob između sila dobra i moći zla unutar naše metafizike, epistemologije, aksiologije i naših individualnih života. Sukob između Krista i Sotone očit je u kurikulumu. Svaka adventistička škola bojno je polje na kojem se Kristove snage brane od legije Sotone. Ishod će u velikoj mjeri biti određen položajem koji *Biblija* ima u adventističkoj školi. Da bi adventističke škole doista bile kršćanske, biblijska perspektiva mora biti temelj i kontekst svega što se čini.

---

47 Arthur F. Holmes, *Shaping Character: Moral Education in the Christian College* (Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1991.), str. vii.

48 Ronald H. Nash, *The Closing of the American Heart: What's Really Wrong With America's Schools* ([Dallas] Probe Books, 1990.), str. 29. 30.

49 Robert W. Pazmiño, *Foundational Issues in Christian Education: An Introduction in Evangelical Perspective*, 2. izdanje (Grand Rapids, Mich.: Baker, 1997.), str. 99.

50 Isto, str. 101.

Metodološka razmatranja za adventističke nastavnike

Glavna odrednica metodologije podučavanja i učenja svake filozofije odgoja jesu obrazovni ciljevi te perspektive i epistemološko-metafizički okvir u kojem se ti ciljevi postavljaju. Ciljevi adventističkog obrazovanja nadilaze akumuliranje kognitivnog znanja, stjecanje samosvijesti i uspješno suočavanje s okolinom. Adventističko obrazovanje, dakako, iste aspekte učenja dijeli s drugim obrazovnim sustavima, ali ponad toga ima dalekosežniji cilj: pomiriti pojedince s Bogom i međusobno te u njima obnoviti Božju sliku. Metodologije koje odabire adventistički nastavnik moraju u obzir uzeti ove važne ciljeve.

To ne znači da će adventističko obrazovanje nekako izumiti jedinstvene i originalne načine podučavanja, u smislu kao što je kršćanstvo jedinstvena religija a Krist jedinstvena osoba. Očito je da će adventistički učitelji i profesori koristiti mnoge, ako ne i sve, metode kao i drugi učitelji. Oni će, međutim, odabrati i naglasiti one metodologije koje im najbolje odgovaraju u pomaganju učenicima da razviju kristolik karakter i postignu druge ciljeve adventističkog obrazovanja.

Obrazovanje, razmišljanje, samokontrola i disciplina

U središtu problematike razvoja kršćanskog karaktera jest spoznaja da ljudska bića nisu samo visoko razvijene životinje koje reagiraju na nagradu i kaznu. *Biblija* ljudska bića prikazuje kao stvorena na Božju sliku, koja čak i u svom palom stanju imaju sposobnost razmišljanja i samo-refleksije.

Budući da su ljudi sposobni razmišljati o sebi i svojim postupcima, mogu donositi smislene odluke o svojim postupcima i sudbini. Učenici u jednoj adventističkoj školi moraju biti poučeni da misle svojom glavom, a ne samo da se, poput životinja, osposobljavaju za reagiranje na podražaje iz okoliša. Ljudska bića, stvorena na Božju sliku, trebaju se obrazovati „da misle a ne da samo odražavaju misli drugih ljudi“.⁵¹ Istina je da u ljudskom procesu učenja postoje neki aspekti uvježbavanja, ali ti pristupi općenito dominiraju samo kad je osoba vrlo mlada ili mentalno oštećena. Ideal je, kao što ćemo to vidjeti u nastavku, s bilo kojim učenikom što je brže moguće prijeći s procesa obuke na refleksivniji obrazovni proces.

U središtu adventističkog obrazovanja nalazi se cilj osnaživanja učenika da razmišljaju i djeluju samosvjesno sami za sebe, a ne samo kao odgovor na riječ ili volju autoriteta. Samokontrola, umjesto kontrole koja je nametnuta izvana, središnja je točka u adventističkom obrazovanju i disciplini. Ellen White lijepo je to rekla kad je napisala da se „discipliniranje ljudskog bića koje je ušlo u razumne godine mora razlikovati od obučavanja nijeme životinje. Životinju učimo jedino pokornosti gospodaru. Za životinju, gospodar je i um, i prosuđivanje i volja. Ova metoda, ponekad primijenjena u odgajanju djece, čini ih samo nešto boljima od automata. Njihov um, volja i savjest stoje pod kontrolom drugih. Nije Božja namjera da se tako vlada bilo čijim umom. Oni koji oslabljuju ili uništavaju individualnost, preuzimaju odgovornost koja može imati samo loše posljedice. Dok su pod kontrolom, djeca mogu izgledati kao dobro obučeni vojnici; ali kad nestane kontrole, vidi se da karakteru nedostaje

---

51 E. G. White, *Education*, str. 17.

snage i čvrstine. Budući da nikada nisu naučili upravljati sobom, mladi ne poznaju nikakvih ograničenja, osim zahtjeva roditelja i učitelja. Kad njih nestane, ona ne znaju kako da se služe svojom slobodom, i često se predaju uživanjima koja ih vode u propast.⁵²

Upravo se iz tog razloga činilo da Ellen White nije dosadilo naglašavati da je „cilj discipline uvježbavanje djeteta da vlada sobom. Ono se mora naučiti oslanjati na sebe i sobom upravljati. Zato, čim stekne sposobnost rasuđivanja, njegov razum treba pridobiti da pristane na poslušnost. Neka svi postupci prema njemu budu takvi da pokažu da je zahtjev za poslušnošću opravdan i razuman. Pomozite mu da uvidi da je sve podložno zakonu i da neposlušnost na kraju dovodi do propasti i patnje.”⁵³

Držite na umu da u gore navedenim citatima Ellen White povezuje obrazovanje, razmišljanje, samokontrolu i disciplinu. To je važan uvid koji prečesto zanemarujemo. Zapravo, većina ljudi izjednačava disciplinu i kaznu. Ali to su dva sasvim različita pojma. U idealnom slučaju kazna dolazi u obzir tek nakon što disciplina zakaže. Kažnjavanje je negativna, popravna aktivnost, dok je disciplina pozitivna i srž je razvoja kršćanskog karaktera.

U kršćanskom pristupu obrazovanju, ljudska bića moraju biti dovedena do mjesta na kojem mogu donositi vlastite odluke i preuzeti odgovornost za svoje izbore bez stalnog nagovaranja, usmjeravanja i/ili prisiljavanja moćnog autoriteta. Kad se taj cilj postigne, a moć razmišljanja i djelovanja prema vlastitim mislima se internalizira, tada su ljudi dosegli moralnu zrelost. Oni nisu pod kontrolom drugih, već donose vlastite moralne odluke o tome kako postupiti prema Bogu i drugim ljudima. Takva je uloga samokontrole u oblikovanju ljudskih bića na Božju sliku. Psihijatar Erich Fromm to potvrđuje kad piše da je „zrela osoba došla do točke u kojoj je sama sebi majka i otac“.⁵⁴

Disciplina nije nešto što osoba od autoriteta čini nad djetetom, već nešto čime odrasli pomažu djeci da postanu samostalna. John Dewey, najutjecajniji američki filozof 20. stoljeća, razmišljao je o tome kad je napisao da je „osoba koja je naučena razmatrati svoje postupke, i namjerno ih poduzimati... disciplinirana osoba. Dodajte ovoj sposobnosti moć da izdržite na inteligentno odabranom putu, suočeni s rastresenošću, zbunjenošću i poteškoćama – shvatili ste bit discipline. Disciplina znači moć kontrole, ovladavanje resursima koji su na raspolaganju za provedbu poduzete radnje. Biti discipliniran znači znati što treba učiniti i krenuti to odmah činiti, uz korištenje za to potrebnih sredstava.”⁵⁵

Disciplina kao samokontrola ima korijene duboko u kršćanskim konceptima razvoja karaktera, odgovornosti i ustrajnosti. Ranije smo primijetili da je razvoj karaktera jedan od glavnih ciljeva adventističkog obrazovanja. Karakterni razvoj i disciplina neraskidivo su isprepleteni. „Snaga karaktera“, napisala je Ellen White, „sastoji se od dviju stvari: snage volje i moći samokontrole.”⁵⁶ Volja je, nadalje, „upravljačka sila u prirodi čovjeka, to je sposobnost

---

52 Isto, str. 288.

53 Isto, str. 287.

54 Erich Fromm, *The Art of Loving* (New York: Harper and Brothers, 1956.), str. 44.

55 John Dewey, *Democracy and Education* (New York: Free Press, 1966.), str. 129.

56 E. G. White, *Counsels to Parents, Teachers, and Students*, str. 222.

odlučivanja ili biranja”.⁵⁷ Dio funkcije kršćanske discipline u domu i školi jest usmjeravanje i oblikovanje snage volje dok se učenici kreću prema zrelosti.

Unutarnja disciplina koncentrira se na razvoj dječje volje dopuštajući im da donose odluke i iskuse posljedice. Arthur Combs je istaknuo da se „odgovornost uči *kroz davanje* odgovornosti. Nikada se ne nauči iz onoga što mu se uskraćuje... Kako bi se naučilo odgovornosti, potrebno je dopustiti donošenje odluka, promatranje rezultata i suočavanje s posljedicama tih odluka. Nastavni plan i program osmišljen za podučavanje odgovornosti mora učenicima i studentima omogućiti stalne mogućnosti uključivanja u takve procese. Međutim, za to je potrebno preuzimanje rizika, što je mnogim učiteljima i administratorima užasno zastrašujuće.”⁵⁸

Ali čak i sam problem dopuštanja drugima da pogriješe proizlazi iz Božje naravi i Njegovе ljubavi. Uostalom, On je stvorio svemir u kojemu su moguće greške, a mogao je uspostaviti jedan, siguran svemir - ali samo po cijenu stvaranja ljudi kao bića nižih od onih koja su stvorena na Njegovu sliku. Bića bez pravog izbora su automati, a ne slobodna moralna bića. Bog je stvorio ljude na takav način da posjeduju mogućnost razvoja karaktera. Važno je prisjetiti se da kad ljudi nemaju mogućnost pogrešnog izbora, nemaju ni mogućnost ispravnog odabira. Ljudi ne mogu razviti karakter ako ih se stalno kontrolira ograničavanjem izbora. Oni su tada, u biti, samo kompleksni strojevi, a ne moralna bića stvorena na Božju sliku. Ljubav i sloboda su rizične i opasne, ali one su način na koji je Bog izabrao upravljati svojim svemirom.

U kršćanskom okviru odgovor na nedostatak discipline nisu veće i bolje strategije kojima se mladi ljudi mogu staviti pod kontrolu, već svjestan razvoj i primjena tehnika za izgradnju samokontrole i osjećaja odgovornosti u svakom djetetu. Ne dobivamo ništa ako autoritativnim metodologijama uspijemo stvoriti tišinu, red i sklad učenika žrtvujući pritom inteligentno ponašanje, odgovornost i kreativnost.

Razvijanje inteligentne samokontrole u drugima nije lak zadatak. Ellen White piše da je „ovo najljepši, ali i najteži posao, ikada povjeren ljudskim bićima. On zahtjeva najnježniju taktičnost, najtananiju osjetljivost, poznavanje ljudske naravi i nebesku vjeru i strpljenje...”⁵⁹

Broj biblijski utemeljenih knjiga napisanih o ovom ključnom aspektu adventističkog obrazovanja nije velik. Najbolje mjesto za početak je poglavlje pod naslovom „Disciplina“ u *Odgoju* Ellen White.⁶⁰ To je možda najpronicljivije poglavlje koje je napisala o području odgoja i obrazovanja. Duboko ukorijenjeno u kršćansku filozofiju, to je poglavlje metodološko izlaganje bez premca. Čitanje tih 11 stranica svaki tjedan tijekom cijele svoje karijere obogatilo bi službu svakog učitelja. Evo nekoliko rečenica iz tog poglavlja:

- „Mudri odgajatelj trudit će se da svojim postupanjem prema učenicima stekne njihovo povjerenje i razvije u njima osjećaj časti. Na djecu i mlade povoljno djeluje kad im se ukazuje povjerenje... Nepovjerenje demoralizira, izaziva ona ista zla koja želi da

---

57 E. G. White, *Education*, str. 289.

58 Arthur W. Combs, *Myths in Education: Beliefs That Hinder Progress and Their Alternatives* (Boston: Allyn and Bacon, 1979.), str. 139. 140.

59 E. G. White, *Education*, str. 292.

60 Isto, str. 287-297.

spriječi... Atmosfera nemilosrdne kritike u mnogima.... ubija volju za rad.”⁶¹

- „Pravi cilj ukora postiže se tek tada kad je sam prestupnik naveden da uvidi svoju pogrešku i kad je njegova volja pokrenuta da je ispravi. Kad ovo postignete, ukažite mu na izvor opraštanja i sile.”⁶²
- “Mnogi mladi za koje se misli da su nepopravljivi, nisu u srcu tako tvrdi kao što izgledaju. Mnogi koji se smatraju beznadnima, mogli bi se popraviti mudrom disciplinom. To su često upravo oni čije se srce najbrže topi pod utjecajem ljubavnosti. Neka učitelj stekne povjerenje onih koji su izloženi iskušenju. Ako bude zapažao i razvijao dobro u njihovom karakteru, uspjeh će da popravi zlo ne skrećući pažnju na njega.”⁶³

Takvi su izazovi i mogućnosti otkupiteljske discipline u skladu s Kristovom službom traženja izgubljenih i oblikovanja karaktera onih koji su kroz Boga u odnosu s Njim. Mnoga načela otkupiteljske discipline izložena su na vrlo praktičan način u knjizi *Soul Shapers* Jima Roya,⁶⁴ koja opisuje metodologije koje se nalaze u temelju prakse adventističkog obrazovanja.

Jedan model koji opisuje progresivnu internalizaciju discipline pojavljuje se na slici 5.⁶⁵ na stranici 51. On na općenit način ilustrira odnos između unutarnje i vanjske kontrole i procesa odvikavanja koji je cilj otkupiteljske discipline. Dojenčad i vrlo mala djeca trebaju veliku vanjsku kontrolu, ali proces sazrijevanja trebao bi postupno voditi do veće samokontrole i manje vanjske kontrole, sve dok djeca ne dosegnu točku moralne zrelosti. Tada su spremni zauzeti svoje mjesto odgovorne osobe u svijetu odraslih. Kršćanska disciplina je, dakle, i pozitivna i oslobađajuća moć. To ne znači, ističe A. S. De Jong, „zadržavati dijete ili ga slomiti, već ga podići ili izliječiti. Iz tog razloga disciplina se može pozvati na potiskivanje samo radi oslobađanja, uvježbavanja djece u izvršavanju slobode Božje djece.”⁶⁶ Krajnji proizvod kršćanske discipline bit će mladi ljudi koji „ispravno postupaju jer vjeruju da je to ispravno, a ne zato što im to neki autoritet nalaže”.⁶⁷

Veza između razvijanja samokontrole i obnavljanja Božje slike ima ozbiljan utjecaj na nastavnike pri odabiru odgovarajućih metodologija za kršćansku školu. Taj bi koncept trebao djelovati kao sredstvo za provjeru adventističkih pedagoga dok biraju strategije učenja i poučavanja za svoju učionicu. Oni se moraju koristiti metodologijama koje će pomoći u razvoju onoga što Harro Van Brummelen naziva „odgovornim učenicima“.⁶⁸

---

61 Isto, str. 289-291.

62 Isto, str. 291.

63 Isto, str. 294.

64 Jim Roy, *Soul Shapers: A Better Plan for Parents and Educators* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Publ. Assn., 2005.).

65 From George R. Knight, *Philosophy and Education: An Introduction in Christian Perspective*, 4. izdanje, str. 247. Reproducirano s dopuštenjem.

66 A. S. De Jong, “The Discipline of the Christian School”, u Cornelius Jaarsma, ur., *Fundamentals in Christian Education* (Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1953.), str. 397.

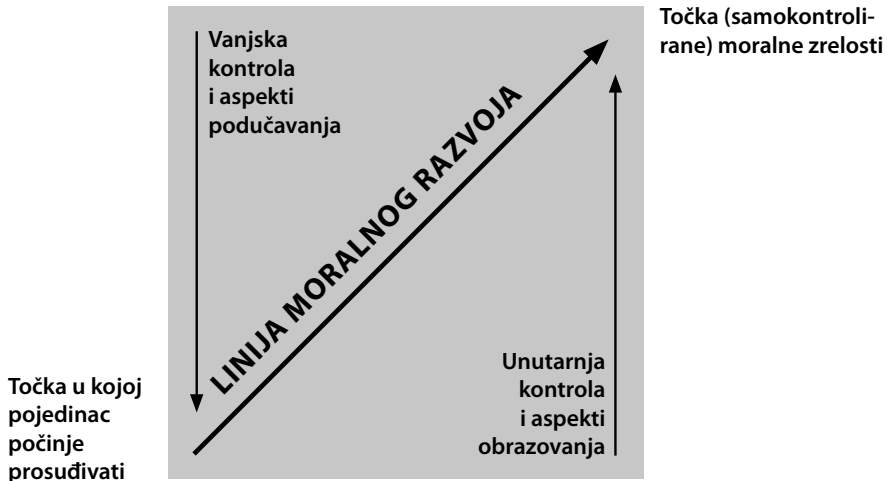
67 Roger Dudley, *Why Teenagers Reject Religion and What to Do About It* (Washington, D.C.: Review and Herald Publ. Assn., 1978.), str. 89.

68 Harro Van Brummelen, *Walking With God in the Classroom* (Burlington, Ontario: Welch Publishing, 1988.), str. 34.

Od spoznaje do predanosti i odgovornog djelovanja

Usko povezana s gore spomenutom raspravom jest i ideja da kršćansko znanje nije samo pasivno. Kao što smo primijetili u našoj raspravi o epistemologiji, to je aktivno, dinamično iskustvo. Stoga u kršćanskoj školi metodologija poučavanja mora nadići strategije samog prijenosa informacija. Nicholas Wolterstorff snažno tvrdi da cilj kršćanskog obrazovanja "mora biti dovođenje do promjene u tendencijama učenika (u onome što su voljni, skloni činiti). Mora imati za cilj težnju k tendencijskom učenju." Wolterstorff ističe da kršćanske škole moraju pružiti više od samih tehnika za prenošenje znanja i sposobnosti potrebnih za odgovorno djelovanje, budući da učenici te ideje mogu usvojiti i bez razvijanja "sklonosti k uključivanju u takvo djelovanje". Zato će „program kršćanskog odgoja i obrazovanja poduzeti daljnji korak u njegovanju odgovarajućih *sklonosti* u djetetu. Jedan od temeljnih ciljeva bit će tendencijsko učenje.”⁶⁹

Donald Oppewal razvio je metodologiju podučavanja koja se izričito temelji na dinamičkoj epistemologiji *Svetog pisma*. Ističući kako je stvarna praksa ideal, Oppewal predlaže nastavnu metodologiju u trima fazama čiji je cilj proizvesti dinamično iskustvo učenja. U fazi *razmatranja* učeniku se prezentira novi materijal. Tijekom druge faze - faze *odabira* - „razjašnjavaju se mogućnosti odgovora i bolje se razumiju njihove implikacije... Prva faza drammatizira ono s čime se učenik suočava, druga faza ističe sve što se *treba* učiniti.” U trećoj fazi - fazi *obveze* - studenti prelaze s „intelektualnog razumijevanja, izlaganja moralnih i drugih razmatranja na svoju obvezu da će djelovati i prema onome što jest i prema onome što treba učiniti.”

Slika 5. Razvojni model discipline

69 Nicholas Wolterstorff, *Educating for Responsible Action* (Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1980.), str. 14. 15.

Predanost nekom obliku djelovanja, tvrdi Oppewal, minimalno je očekivanje u kontekstu biblijskog znanja i podučavanja.⁷⁰ Četvrtu fazu, naravno, treba dodati kad god je to moguće i izvedivo. To je, naime, faza *djelovanja*. U toj se fazi pruža mogućnost djelovanja u skladu s tim obvezama.

Biblija i metodologija podučavanja

Biblija, kao središnji epistemološki izvor za kršćane, pruža mnoštvo podataka vezanih za metodologije što ih je Bog koristio u procesu obrazovanja ljudskih bića. Čak i povremeno čitanje *Starog zavjeta* otkriva da je stari Izrael bio uronjen u totalno obrazovno okruženje, koje je svjesno konstruirano kako bi pomoglo u duhovnom, intelektualnom, društvenom i tjelesnom razvoju njegovih građana. Ovo okruženje bilo je strukturirano tako da pruža cjeloživotno učenje kroz praznike, subote, povijesne spomenike, umjetnost, kućnu poduku, javno čitanje Tore i mnoštvo drugih načina.

Biblija jasno daje znati da se ovo obrazovno okruženje trebalo koristiti za pobuđivanje istraživanja i razvoj znatiželje u umovima mladih. Tako razvijen interes trebao je biti popraćen promišljenom podukom. Primijetite, naprimjer, upute za izrazito simbolično držanje Pashe. Mojsije je napisao da će ovaj ritual dovesti mlade do pitanja: „Što znači ova služba?“ i da će starješine u obitelji tada imati prirodnu priliku potaknuti umove mladih na smisleno iskustvo učenja (Izlazak 12,25-27; vidi također 13, 3-16; Ponovljeni zakon 6,20-25).

Glavno načelo koje stoji u osnovi starozavjetne pedagogije jest da se podučavanje ne smije nametati nesprenim umovima. Umjesto toga, metode podučavanja korištene u *Starom zavjetu* oslanjale su na prirodni interes ljudi za neku temu kako bi se ljudski umovi uključili u dinamičku razmjenu. Središnje mjesto cijelog obrazovnog kompleksa drevnog Izraela zauzimao je žrtveni sustav koji je upućivao na Isusov život, smrt i djelo. Taj je sustav, sa svojom veličanstvenošću i ljepotom, pružio jednu od glavnih lekcija antičkog svijeta. Bio je to obrazovni aparat koji je podučavao, budući privlačan, i osjetilima i znatiželjom koju je izazivao.

Prelazeći u *Novi zavjet*, nalazimo Isusa kao vrhunskog uzora podučavanja. „Svako pravo [obrazovno] djelo ima svoje središte u Učitelju koga je Bog poslao“, tvrdi Ellen White.⁷¹ Ispitivanjem posebne tehnike podučavanja koju je Krist koristio te načina na koji se odnosio prema ljudima, možemo mnogo toga naučiti o prikladnim metodama prenošenja kršćanske poruke, kako u školama tako i drugdje. Aspekt odnosa u Njegovom učenju istražili smo u odjeljku o službi podučavanja. Ovdje ćemo se usredotočiti na Njegove metode podučavanja. Ova kratka rasprava u najboljem je slučaju uvod u tu temu. No, kršćanski učitelj o ovoj temi može mnogo naučiti induktivnim i analitičkim proučavanjem Kristovih metoda u Evanđeljima. Knjige Ellen White o odgoju i obrazovanju također pružaju dobar uvid u tu temu.⁷²

Roy Zuck primijetio je da je „Isus bio izvrstan Učitelj“ uglavnom zbog „svoje izuzetne

---

70 Donald Oppewal, *Biblical Knowing and Teaching*. Calvin College Monograph Series (Grand Rapids, Mich.: Calvin College, 1985.), str. 13-17.

71 E. G. White, *Education*, str. 83.

72 Vidi također, Ellen G. White, *Counsels to Parents, Teachers, and Students*, str. 259-263; *Fundamentals of Christian Education*, str. 47-49; 236-241; *Education*, str. 73-83.

sposobnosti da pobudi zanimanje svoje publike“. On je pobudio „njihovu želju da nauče ono što je podučavao”.⁷³ To je bilo osobito istinito u Njegovoj upotrebi prisposoba, usporedbi i provokativnih pitanja.

Možda je najočitija Isusova metoda podučavanja bila njegova upotreba ilustracija. Njegova dva najčešća ilustrativna formata bile su prisposobe i pouke. Prisposobe čine veliki dio Isusovog učenja zapisanog u *Novom zavjetu*. Oko dvadeset pet posto *Evandjelja po Marku* i pedeset posto *Evandjelja po Luki* je u obliku prisposoba. Prednost prisposobe je ta što je konkretna, privlačna mašti i po svojoj naravi zanimljiva. John Price je napisao da će „ljudi koji odbijaju činjenice i argumente spremno slušati priče. I ne samo to, oni će ih se sjećati i i biti pod njihovim utjecajem”.⁷⁴

Dio snage Kristovih prisposoba dolazi iz njihove važnosti za svakodnevni život Njegovih slušatelja. Kad se bavio izgubljenim ovcama, sijanjem sjemena i dobrim Samarijancem, opisivao je stvari iz svakodnevnog ljudskog iskustva. To je pobudilo interes, angažiralo njihove umove i pomoglo im da se sjete priče i njezine pouke dok su u svakodnevnom životu dolazili u kontakt s temama iz Njegovih prisposoba.

Druga metoda ilustracije koju je koristio Isus bila je praktična pouka. Stojeći na padini, On raspravlja o tjeskobi. Posegnuvši da iščupa ljiljan, On primjećuje njegovu ljepotu i daje pouku: Ako „travu poljsku, koja danas jest a sutra se u peć baca, Bog tako odijeva, neće li još više vas, malovjerni?“ (Matej 6,30). Njegova upotreba novčića u raspravi o plaćanju poreza zasigurno je učinila učinkovitijima Njegove popratne riječi (Matej 22,15-22).

Komentirajući Kristove metode podučavanja, Ellen White je napisala da je „u prisposobama i usporedbama pronašao najbolju metodu priopćavanja božanske istine. Jednostavnim jezikom, koristeći slike i ilustracije izvučene iz prirodnog svijeta, svojim je slušateljima otvorio duhovnu istinu i prenio dragocjena načela koja bi im pobjegla s uma i jedva ostavila trag, da svoje riječi nije povezao s uzbuđljivim prizorima iz života, iskustva ili prirode. Na taj je način izazvao njihovo zanimanje, potaknuo na pitanja, a kad im je u potpunosti zaokupio pozornost, snažno im u um utisnuo svjedočanstvo istine. Na taj je način ostavljao dubok dojam na srce, kako bi njegovi slušatelji nakon toga mogli vidjeti ono s čime je povezao svoju lekciju i prisjetiti se riječi božanskog Učitelja.”⁷⁵

Još jedna od Isusovih metoda poučavanja bila je upotreba pitanja koja potiču na razmišljanje. On je upotrijebio 213 zasebnih pitanja zapisanih u *Evandeljima* kako bi naglasio duhovne istine, zadobio predanost i obračunao se sa svojim kritičarima. Kad je u pitanju ova zadnja točka, učitelji ponekad imaju učenike koji bi ih htjeli „dovesti u neugodan položaj“. Isus je na pitanja svojih kritičara odgovarao pitanjima. Koristeći tu strategiju, mogao ih je navesti na to da odgovore na vlastita pitanja. Njegov uspjeh u disciplinarnoj upotrebi pitanja može se vidjeti iz činjenice da *Evandjelja* na kraju niza pitanja, koja su bila tako

---

73 Roy B. Zuck, *Teaching as Jesus Taught* (Grand Rapids, Mich.: Baker, 1995.), str. 158. Vidi također Zuckovu knjigu *Teaching as Paul Taught* (Grand Rapids, Mich.: Baker, 1998.).

74 J. M. Price, *Jesus the Teacher* (Nashville: The Sunday School Board of the Southern Baptist Convention, 1946.), str. 101.

75 E. G. White, *Fundamentals of Christian Education*, str. 236.

osmišljena da ga uhvate u zamku, bilježe da se „otada ne usudi više nitko da ga što zapita“ (Marko 12, 34, Šarić).

U pogledu porabe pitanja kao pomagala za učenje, John A. Marquis piše da „poučavanje nije samo pričanje, jer velik dio našeg govorenja ne izaziva mentalni odgovor. Zato je naš Gospodin imao običaj povremeno postavljati pitanje koje je razbilo spokoj njegovog razreda i natjeralo ih da obrate pažnju i počnu razmišljati.”⁷⁶ Cilj kršćanskog učitelja i profesora nije kontrolirati umove, već ih razvijati.

Isusova pedagoška metodologija koristila je i teoriju i praksu. Naprimjer, izmjenjivao je razdoblja podučavanja posvećena učenicima i razdoblja kada ih je slao da primijene ono što su naučili (Matej 10,5-15; Luka 10,1-20). To im je nesumnjivo pomoglo da spoznaju svoju potrebu za daljnjim podučavanjem, učvrstilo uspješne pouke u njihovu umu i spriječilo ih da odvoje teorijsko učenje od iskustvenog. Praktična je strana obrazovanja najučinkovitije sredstvo za učenje i podučavanje. Isus je više bio zainteresiran za prenošenje znanja koje bi muškarcima i ženama pomoglo u njihovom svakodnevnom životu nego za predstavljanje znanja u apstraktnom smislu. Pritom je ujedinjavao teorijsko znanje, kako sa svakodnevnim životom, tako i s vječnim stvarnostima Božjeg kraljevstva te s velikim sukobom između dobra i zla.

O Isusovim metodama podučavanja može se reći još mnogo toga, ali to će zahtijevati vaše buduće samostalno proučavanje. Zasad ćemo završiti s tri pronicljiva citata Ellen White. Prvo, “Krist se uvijek služio jednostavnim jezikom”, no njegove su riječi unatoč tome imale dubinu značenja i progovarale srcu.⁷⁷ Drugo, “u svom učenju spuštao bi se na” razinu svojih učenika.⁷⁸ I, treće, “Isusa nije mrzilo ponavljati stare, poznate istine,“ no ipak ih „je odvajao od pogrešnog tumačenja“ i „vraćao ih u njihov odgovarajući kontekst“.⁷⁹ Ova posljednja izjava sačinjava informativnu, integrativnu i interpretativnu funkciju Kristove metodologije podučavanja – funkciju koja, kako smo primijetili u našem proučavanju kršćanskog kurikula, mora biti u središtu cjelokupnog adventističkog obrazovanja.

Društvena uloga adventističkog odgoja i obrazovanja

Prije nego što uđemo u specifičnosti društvene funkcije adventističkog obrazovanja, moramo razmotriti funkciju obrazovanja koja se odnosi na kulturni transfer. Tu funkciju nalazimo u *Bibliji*. Abraham je izabran, jer je Bog vidio da će biti vjeran u podučavanju svoje obitelji (Postanak 18,19). Bog je preko Mojsija Izraelcima dao obrazovni sustav koji je ulazio u svaku fazu njihovog života, a Isusove riječi na rastanku bile su „učinite mojim učenicima sve narode“ (Matej 28,19,20).

Strateška uloga obrazovanja

Obrazovanje ima strateški položaj u svakom društvu jer svi mladi moraju proći kroz neku vrstu obrazovnog iskustva kako bi se pripremili za zauzimanje odgovornih pozicija u druš-

---

76 John A. Marquis, *Learning to Teach From the Master Teacher* (Philadelphia: Westminster, 1916.), str. 29.

77 E. G. White, *Counsels to Parents, Teachers, and Students*, str. 261.

78 Isto, str. 180.

79 E. G. White, *Fundamentals of Christian Education*, str. 237.

tvu. Budućnost svakog društva oblikovat će njegova sadašnja mladež, a smjer kojim će to društvo krenuti u velikoj će mjeri odrediti njihovo obrazovanje. Stoga je kontrola obrazovnih ustanova i sadržaja koji će se podučavati u tim ustanovama dugogodišnje društveno pitanje.

George S. Counts je primijetio da „oblikovati obrazovnu politiku znači čuvati put koji vodi iz sadašnjosti u budućnost... Tijekom stoljeća, otkad su osnovane posebne obrazovne institucije, strateški položaj škole cijenili su kraljevi, carevi i pape, pobunjenici, reformatori i proroci. Stoga je među protivničkim snagama, koje se nalaze u svim složenim društvima, borba za kontrolu nad školom uvijek veoma očita. Svaka skupina ili sekta nastoji na svoju djecu, i na tuđu, prenijeti onu kulturu koju cijeni, a svaka privilegirana klasa obrazovanjem nastoji ovjekovječiti povlašteni položaj u društvu.”⁸⁰

Slično tome, primjećuje Counts, neuspjeh revolucija zabilježen je u njihovoj nemogućnosti da obrazovanje dovedu u službu revolucionarnog cilja. Revolucionarna tijela neće imati ništa održivije doli malu grupu idealista koji su je začeli, ako djecu sljedeće generacije nije moguće uvjeriti da prihvate vrijednosti revolucije. Povijest sovjeta i nacional-socijalista pokazala je da je jedna od prvih mjera koje revolucionarna vlada poduzima stavljanje svih obrazovnih agencija pod izravnu kontrolu države i davanje školama središnju ulogu u izgradnji novog društva.⁸¹

Slična je logika, naravno, potaknula stvaranje kako američkog tako i drugih demokratskih obrazovnih sustava. U toj logici nalazimo i početak adventističkog zanimanja za obrazovanje u svim njegovim oblicima. Ellen White je prisvojila to mišljenje napisavši kako je „s takvom vojskom pravilno izvježbanih radnika kakva bi mogla biti naša mladež, kako bi se brzo vijest o razapetom i uskrslom Spasitelju, koji će uskoro doći, mogla odnijeti cijelome svijetu! Kako bi brzo mogao doći posljedak – kraj patnji i žalosti i grijehu! Kako bi brzo umjesto zemaljskih posjeda, obilježenih grijehom i boli, naša djeca mogla primiti svoje nasljedstvo tamo gdje će ‘pravednici naslijediti zemlju i živjeti na njoj do vijeka.’”⁸²

Konzervativne i revolucionarne uloge adventističkog obrazovanja

Božji ideal za adventističko obrazovanje odražava i konzervativnu i revolucionarnu društvenu funkciju. Ono treba biti konzervativno u smislu da kroz cijeli period vremena nastoji prenijeti nepromjenjive biblijske istine, no također treba biti revolucionarno u ulozi izvršitelja promjene koju pravedni Bog čini u grešnome svijetu.

U tom drugom, revolucionarnom stavu ono nastoji promijeniti *status quo* na individualnoj razini preobraćenjem ljudskih bića iz njihovog starog načina života na kršćanski. *Preobrazba, obraćenje te smrt i ponovno rođenje* neke su od riječi koje *Biblija* primjenjuje na dinamiku kršćanstva jer preobražava živote pojedinaca: ona ih iz usredotočenosti na sebe okreće prema službi Bogu, usmjerenoj kako na Njega tako i na druge ljude.

No, promjena na individualnoj razini samo je jedan aspekt revolucionarne uloge Crkve. Ona također treba biti posrednik za šire promjene u neprekidnoj borbi za društvenu pravdu

---

80 J. Crosby Chapman and George S. Counts, *Principles of Education* (Boston: Houghton Mifflin, 1924.), str. 601. 602.

81 Vidi George S. Counts, *The Soviet Challenge to America* (New York: John Day, 1931.), str. 66. 67.

82 E. G. White, *Education*, str. 271.

u grešnom svijetu. Dio Božjeg ideala nije samo nahraniti siromahe (Matej 25,31-46), već i djelovati kako bi se, kroz društvenu reformu, ova zemlja učinila boljim mjestom za život.

Ali, ponavljam, revolucionarna uloga ne smije tu stati. Prema *Bibliji*, društvena reforma, unatoč svim svojim dobrim stranama, nije dovoljna da ispravi iskrivljeni svijet vođen silama grijeha i ljudske pohlepe. Jedino pravo rješenje za problem grijeha, kako je prikazano u *Bibliji*, jest Drugi Advent. Iako Evanđelja iznose tu istinu (vidi Matej 24), ona je posebno vidljiva u *Knjizi Otkrivenja*. Ta knjiga osobito upućuje na božansko rješenje zemaljskih nevolja. Stoga, glavni cilj revolucionarne funkcije Crkve nije samo preobrazba ljudi iz grešne sebičnosti u život službe, ili njihovo organiziranje u nositelje promjena za zemaljske reforme već propovijedanje poruke koja pomaže pripremiti svijet za kraj povijesti i uspostavu Nove Zemlje izgrađene na Božjim načelima. *Biblija* nam kaže da ta Nova Zemlja nije nastala ljudskim naporom, već kao posljedica proboja Boga u ljudsku povijest za drugog Kristovog dolaska. To je Događaj nad događajima u svjetskoj povijesti. To je krajnja revolucija.

Adventizam je od svojih početaka sebe smatrao Božjim zastupnikom u toj konačnoj revoluciji. Točnije, adventizam je vidio svoj poziv u propovijedanju apokaliptičke poruke triju anđela koja se nalazi u središtu *Knjige Otkrivenja* (Otkrivenje 14,6-12), poruke čije je objavljivanje Bog zapovjedio neposredno prije Drugog Kristovog dolaska (rr. 14-20). To je poruka za cijeli svijet, koja ljude poziva na vjernost Bogu dok se ljudska društva kreću prema svom konačnom kraju. To je poruka o dolasku Krista koji ne samo da će nahraniti siromahe nego će i ukinuti glad, koji će ne samo utješiti ožalošćene nego i iskorijeniti smrt (Otkrivenje 21,1-4). Adventizam je pozvan propovijedati izgubljenom svijetu najveću Nadu, u usporedbi s kojom blijede sve ostale nade. Središnja je svrha adventizma propovijedati tu krajnju Nadu, a primarni razlog za osnivanje adventističkih škola jest pripremiti ljude za taj događaj, kao i za zadaću širenja Dobre vijesti o Spasitelju koji dolazi.

Unutar tog revolucionarnog apokaliptičkog konteksta nalazi se dvostruka konzervativna funkcija adventističkog obrazovanja: (1) prenijeti naslijeđe biblijske istine i (2) osigurati zaštićenu atmosferu u kojoj se taj prijenos može odvijati, i u kojoj se kršćanske vrijednosti mogu prenijeti mladima u formativnim godinama kroz formalni kurikulum i neformalne vidove obrazovnog programa, kao što su vršnjačke skupine i izvannastavne aktivnosti.

Kršćanska Crkva i njezini sljedbenici imaju jedinstvenu ulogu: postojati u svijetu, a ne biti od svijeta (Ivan 17,14-18). Postizanje tog naizgled kontradiktornog stava predstavlja izazov za Crkvu još od Kristovog vremena.

Separatistički niz paradoksa doveo je Crkvu do uspostavljanja zaštićene atmosfere za svoju mladež tijekom obrazovanja u vjerskim školama i skupinama mladih. Takve skupine djeluju kao utočišta u kojima mladi ljudi iz adventističkih obitelji mogu naučiti vještine, stavove, vrijednosti i znanje, a da ih ne opterećuju svjetonazor i kulturni običaji šireg društva. Atmosfera u kojoj se ove aktivnosti odvijaju osmišljena je tako da pogoduje prijenosu adventističke kulture na mlađu generaciju. Roditelji i članovi Crkve spremni su financijski podržati ovu vrstu obrazovanja jer prepoznaju da se ona filozofski razlikuje od kulturnog miljea šireg društva te vjeruju da je adventistički svjetonazor ispravan po pitanju metafizike, epistemologije i aksiologije.

S takvog gledišta, primarna funkcija adventističke škole nije biti evangelizacijska agencija za obraćenje nevjernika (iako to može biti pozitivna nuspojava), već pomoći mladim ljudima iz adventističkih domova da upoznaju Isusa i predaju mu svoje živote. U ovoj funkciji implicitno je jasno shvaćanje da ako većina učeničke populacije u vjerskoj školi ne zagovara adventističke vrijednosti, onda duhovna misija škole vjerojatno neće biti ostvarena. Konzervativna funkcija adventističkog obrazovanja stoga pruža zaštićenu atmosferu za njegovanje crkvene mladeži, nudi okruženje u kojem se sve vrijednosti, vještine i aspekti znanja mogu podučavati iz adventističke filozofske perspektive.

Pored konzervativne funkcije adventističkog obrazovanja, nalazi se njegova revolucionarna uloga. Na početku kršćanske ere, Kristov veliki evanđeoski nalog poslao je učenike po cijelom svijetu kako bi učinili učenicima sve narode i poučili ljude svemu što je On naredio (Matej 28,19-20). Krist je, također, i na kraju kršćanske ere zapovjedio da se Radosna vijest o spasenju, Drugom dolasku i nadolazećem Sudu također propovijeda „onima koji žive na zemlji i svakomu narodu i plemenu i jeziku i puku“ (Otkrivenje 14,6, VAB). Dok je šire kršćanstvo ispunjavalo nalog iz *Mateja* 28, Crkva je zanemarila imperativ iz *Otkrivenja* 14. Upravo taj posljednji nalog čini osnovu za postojanje adventizma. Crkva je od svog početka vjerovala da ima jedinstvenu zadaću propovijedanja poruke triju anđela iz *Otkrivenja* 14,6-12 cijeloj Zemlji prije Drugog Kristovog dolaska (rr. 14-20). Poruka adventizma poziv je na vjernost Bogu dok se zemaljska povijest približava svojim posljednjim danima. Evanđeoski imperativ *Otkrivenja* 14 doslovno je adventizam odveo u sve dijelove svijeta.

Kršćanske crkve (uključujući Adventističku Crkvu) prečesto su bile konzervativni temelji društva u trenucima kada su trebale djelovati kao posrednici promjena. Isusov život, kako je prikazan u *Bibliji*, može se smatrati primjerom poticanja na promjene, a ne primjerom konzervativizma. On je bio reformator nad reformatorima. On je pozvao ljude da postanu nositelji promjene u Njegovoj trenutnoj misiji.

Konzervativne funkcije kršćanske škole važne su jer igraju ulogu u revolucionarnom zadatku Crkve da svoju mladež pripremi za ulogu evangelizacijskih radnika. To ne znači, valja naglasiti, da će se svi učenici obrazovati za crkveno zaposlenje. Svaki će, međutim, biti osposobljen da bude svjedok Božje ljubavi u grešnom svijetu, bez obzira na svoje karijerne ciljeve.

Kao takva, adventistička škola može se smatrati polazištem za kršćanski aktivizam i misionarski rad. U idealnom slučaju, ona ne pruža samo znanje koje je u osnovi evangelizacijskog imperativa Crkve već i praktične, vođene aktivnosti u široj zajednici koje osiguravaju da učenici razviju vještine potrebne za upoznavanje ljudi s Isusovom porukom i za obavljanje svojih individualnih uloga u kontekstu Božje Crkve na zemlji. Edward Sutherland napisao je da bi prema Božjem planu „kršćanska škola trebala biti mjesto na kojem se rađaju i odgajaju reformatori – reformatori koji će izaći iz škole goreći praktičnim žarom i entuzijazmom, željni zauzeti svoja mjesta kao vođe u ovim reformama.“⁸³

Ukratko, društvena funkcija adventističke škole ima i konzervativni i revolucionarni aspekt. Spajanje tih dvaju uloga omogućuju studentu u razvoju da bude u svijetu, ali ne i

---

83 E. A. Sutherland, *Studies in Christian Education* (Leominster, Mass.: The Eusey Press, n. d.), str. 72.

od svijeta. U suštini, funkcija adventističke škole je obrazovati crkvenu mladež za služenje Bogu i bližnjima, umjesto da ih osposobi za službu sebi, stjecanjem „dobrog posla“ i ugodnog prihoda. Ti ishodi, naravno, mogu biti nusproizvodi adventističkog obrazovanja, ali nisu ključni za njegovu svrhu.

Služenje drugima bila je srž Kristovog života, pa je stoga ono krajnji cilj adventističkog obrazovanja. U skladu s *Biblijom*, adventističko obrazovanje razvit će kršćane koji se mogu dobro odnositi prema drugima na ovom svijetu. No, što je još važnije, adventističke škole obrazovat će učenike za boravak u nebeskom kraljevstvu.

Završna perspektiva

“Obrazovanje koje ne pruža znanje koje je trajno poput vječnosti nema nikakvu svrhu.”⁸⁴ Ovu iskrenu izjavu nije dao neki uskogrudni vjerski fanatik, već osoba koja u istom ulomku piše da je “ispravno smatrati da se morate popeti na najvišu razinu obrazovne ljestvice. Filozofija i povijest važne su studije, ali vaše žrtvovanje vremena i novca neće ništa značiti ako svoja postignuća ne koristite za Božju čast i dobrobit čovječanstva. Ako znanje o znanosti nije odskočna daska za postizanje najviših ciljeva, ono je bezvrijedno... Ako ne zadržite nebo i buduću, besmrtni život pred sobom, vaša postignuća nemaju trajnu vrijednost. No, ako vam je Isus učitelj, ne samo jednog dana u tjednu već svaki dan, svaki sat, možda će vam se On namiješiti u vašim nastojanjima stjecanja znanja.”⁸⁵ Za Ellen White vrijednost je obrazovanja bila povezana s perspektivom. Široko obrazovanje imalo je veliku vrijednost *ako* je u prvom planu zadržavalo vječne stvarnosti, ciljeve i vrijednosti.

Ova perspektiva dovodi nas do krajnjih pitanja vezanih za adventističko obrazovanje koje moraju postaviti roditelji, školski odbori, adventistički obrazovni stručnjaci i Crkva u cjelini: Zašto postoje adventističke škole? Zašto bi Crkva trebala trošiti stotine milijuna dolara svake godine za potporu tisućama škola širom svijeta kada je ionako besplatno, visokokvalitetno javno obrazovanje često dostupno? Kako denominacija može opravdati takve izdatke u svjetlu drugih hitnih potreba Crkve i svijeta kojemu služi? Odgovor na takva pitanja očito je povezan sa svrhom adventističkog obrazovanja. Ako adventističke škole ispune dovoljno distinktivnu i važnu svrhu, postizanje te svrhe vrijedno je svakog troška.

Taj nas odgovor, pak, dovodi do granice zašto bi uopće trebale postojati kršćanske (a ne specifično adventističke) škole. Tijekom istraživanja ove teme primijetili smo da je kršćansko obrazovanje jedino obrazovanje koje može zadovoljiti najdublje ljudske potrebe, jer samo kršćanski profesori i odgajatelji razumiju srž ljudskog problema. Ono što kršćansko obrazovanje čini kršćanskim jest njegov otkupiteljski cilj. Primarna je funkcija kršćanskog obrazovanja dovesti mlade ljude u preobražen, spasonosni odnos s Isusom Kristom. U kontekstu tog odnosa nužno se moraju odvijati sekundarne funkcije poput akademskih postignuća, razvoja karaktera, formiranja kršćanskog uma i obrazovanja za društvenu odgovornost i svijet rada. No, ključno je shvatiti da se svi ti sekundarni ciljevi, osim jednoga, mogu ostvariti

---

84 E. G. White, *Fundamentals of Christian Education*, str. 192.

85 Isto.

i u nekršćanskoj školi. Stoga, kad se kršćanski nastavnici bave samo ciljevima koji spadaju u područje cjelokupnog obrazovanja, oni su doživjeli neuspjeh prije nego što su uopće počeli. ***Kad kršćanski nastavnici zanemaruju naglasiti otkupiteljsku ulogu svojih škola, oni svoje škole čine nevažnima i nepotrebnima.***

No, što je s konkretnim adventističkim kršćanskim školama? Što opravdava njihovo postojanje, ako sve kršćanske škole idealno ciljaju na otkupiteljsku funkciju obrazovanja? Odgovor na ta pitanja dovodi nas do glavnog razloga zašto Adventistička Crkva uopće postoji kao zasebna kršćanska denominacija.

Na adventizam prečesto gledamo kao na bilo koju drugu denominaciju s nekoliko različitih doktrina i nekim kontra-kulturnim prehrambenim praksama. No, srž adventističkog identiteta od samog početka bilo je njegovo uvjerenje da je to pokret proročanstva, Crkva s posebnom porukom koju treba navijestiti cijelom svijetu kako je izloženo u središtu Ivanovog *Otkrivenja*.⁸⁶ Za takvo shvaćanje postoje čvrsti biblijski razlozi. *Otkrivenje* 12,17 naglašava činjenicu da će na kraju vremena Bog imati narod koji će držati sve njegove zapovijedi, i da će njihovo pridržavanje zapovijedi na kraju potaknuti reakciju zmajskih sila posljednjih dana. „I razgnjevi se Zmaj na Ženu“, napisao je Ivan, „pa ode i zarati se s ostatkom njezina potomstva, s onima što čuvaju Božje zapovijedi.“ *Otkrivenje* 13. i 14. poglavlje preuzimaju tu temu: 13. poglavlje proširuje dinamiku Zmajске moći posljednjih dana, a 14. poglavlje predstavlja poruku Žene posljednjih dana (Crkve) i završava s drugim Kristovim dolaskom. U tom kontekstu, poruke triju anđela iz *Otkrivenja* 14,6-12 ističu Vječno Evanđelje koje će se propovijedati cijelom svijetu, ističu naglasak na vrijeme Suda dok se povijest Zemlje približava svom kraju, poziv na obožavanje Boga Stvoritelja umjesto Zvijeri, i izjavu u vezi s padom opresivnog Babilona koji je zbunio čovječanstvo zamjenjujući Božje riječi riječima ljudskim. Vrhunac poruke trećeg anđela nalazi se u 12. retku, koji glasi: “U tom je postojanost svetih - onih što čuvaju zapovijedi Božje i vjeru Isusovu.”

Adventisti su od svog početka primijetili da je Zapovijed o suboti naglašena u *Otkrivenju* 12-14. Na kraju vremena, rečeno nam je u 14. poglavlju *Otkrivenja*, svi će nekoga obožavati: ili Boga, Stvoritelja subote, koji je stvorio nebo i zemlju i more (14,7; Izlazak 20,8-11; Postanak 2,1- 3), ili Zvijer (Otkrivenje 14,9). Adventisti su brzo uočili da Krist, odmah nakon što šalje poruke triju anđela, dolazi poznjeti zemlju (rr. 14-20).

Dok je sveopća kršćanska zajednica uvelike ignorirala te poruke u svom eshatološkom kontekstu, adventizam je u njima našao svoje naloge i svrhu kao posebna denominacija. Ta je svrha adventizam dovela doslovno na sve strane svijeta, sve dok nije postala najraširenije ujedinjeno protestantsko tijelo u povijesti kršćanstva. Adventisti su bili spremni žrtvovati svoje živote i svoj novac kako bi postigli taj cilj. U tom su procesu razvili crkvenu organizaciju koja će predvoditi taj pokret, te obrazovni sustav i izdavačku službu kako bi prosvijetlili i uvjerali svoje članstvo, i pripremili ih da sami idu po cijelom svijetu, ili da sponzoriraju druge kako bi ispunili jedinstvenu misiju denominacije. Nije slučajno da je adventizam iste godine (1874.)

---

⁸⁶ Vidi George R. Knight, *A Search for Identity: The Development of Seventh-day Adventist Beliefs* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Publ. Assn., 2000.); *The Apocalyptic Vision and the Neutering of Adventism*, revidirano izdanje (Hagerstown, Md.: Review and Herald Publ. Assn., 2009.).

poslao svog prvog inozemnog misionara i otvorio svoju prvu školu pod pokroviteljstvom denominacije. Niti je slučajno to što je svaki veliki preporod u adventističkom obrazovanju bio potaknut oživljavanjem njegove apokaliptičke misije.⁸⁷

Ne usudujmo se postati bojažljivi zbog te misije. To je jedini valjani razlog postojanja adventizma. Mogućnost gubitka apokaliptičke vizije i mjesta adventizma u proročanskoj povijesti najveća je prijetnja s kojom se suočavaju denominacija i njezin obrazovni sustav.⁸⁸

Ta me prijetnja dovodi do sljedeće točke. *Adventistička obrazovna služba koja je izgubila uporište u apokaliptičkoj viziji je propala – ne samo djelomično, već potpuno.*

Dopustite mi da ilustriram dubinu problema. Prije nekog vremena primio sam poziv od ravnatelja škole koji je bio inspiriran mojim predavanjem na obrazovnoj konvenciji Sjeverno-američke divizije, 2006. godine, o "Adventističkom obrazovanju i apokaliptičkoj viziji".⁸⁹ Kao rezultat toga, odlučio je zaposliti učitelje koji su uistinu razumjeli jedinstvenost adventizma i njegove misije u svijetu. S tom predanošću na umu, otišao je na obližnji adventistički fakultet i razgovarao sa svakim od diplomiranih studenata. Njegovo je pitanje za svakoga bilo isto: Koja je razlika između adventističkog obrazovanja i evanđeoskog kršćanskog odgoja? Niti jedan student mu to nije mogao reći. Zaključio je da, na neki način, fakultet nije uspio prenijeti jedinstveni identitet i misiju adventizma, iako je ta ustanova osnovana za razvoj obrazovnih stručnjaka.

Ta me misao dovodi do zaključka da je *adventističko obrazovanje važno samo ako je uistinu adventističko*. Škola koja je izgubila iz vida svoj razlog postojanja, koja je zaboravila svoju poruku i misiju, na kraju će izgubiti potporu. A i trebala bi. Iskreno rečeno, **adventistička škola koja nije ni kršćanska ni adventistička, nepotrebna je institucija**. Sve njezine funkcije mogu ostvariti škole u evanđeoskom sektoru, a većinu funkcija škole i u javnom sektoru.

Pastor Shane Anderson je u pravu kada u svojoj nedavno objavljenoj knjizi, *How to Kill Adventist Education*, ističe da su „adventistički roditelji sve manje spremni platiti cijenu slanja svoje djece” u institucije koje su izgubile svoju svrhu. „Napokon,” on piše, „zašto biste plaćali tisuće dolara kako biste svoje dijete poslali u školu koja se sada više bitno ne razlikuje od prosječne kršćanske škole – ili obližnje lokalne javne škole?”⁹⁰

S tim uvidom vraćamo se na važnost proučavanja filozofije obrazovanja i KNIGHTOVOG ZAKONA te njegove dvije posljedice. Jednostavno rečeno, KNIGHTOV ZAKON kaže: „Nemoguće je stići na odredište ako ne znate kamo idete.” Posljedica broj 1: „Škola koja se ne približi postizanju svojih ciljeva na kraju će izgubiti potporu.” Posljedica broj 2: „Razmišljamo samo kad nas nešto boli.” Svrha proučavanja adventističke obrazovne filozofije jest potaknuti one koji podučavaju i upravljaju adventističkim školama da razmisle prije nego što ih počne boljeti, natjerati ih da postanu proaktivni i razviju škole koje su u punom smislu riječi obrazovne, a istodobno i samosvjesno kršćanske i adventističke.

---

87 Vidi George R. Knight, "The Dynamics of Educational Expansion: A Lesson From Adventist History", *The Journal of Adventist Education* 52:4 (April/May 1990.), str.13-19. 44. 45.

88 Vidi: Knight, *Apocalyptic Vision*, za šire objašnjenje ove opasnosti

89 Vidi: Knight, *Apocalyptic Vision*, za šire objašnjenje ove opasnosti.

90 Shane Anderson, *How to Kill Adventist Education (and How to Give It a Fighting Chance!)* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Publ. Assn., 2009.), str. 22.56.; usp. str. 30.

Pitanja za razmišljanje

- Raspravite zašto je *Biblija* toliko važna u kršćanskom obrazovanju.
- Na koji način nam pitanje Herberta Spencera („Koje znanje najviše vrijedi?“) pomaže razumjeti kršćanski kurikulum?
- Na što mislimo kad kažemo da je *Biblija* temelj i kontekst kršćanskog pristupa kurikulumu?
- Zašto kršćanska metodologija poučavanja neće biti jedinstvena?
- Koje su glavne metodološke pouke koje možemo naučiti iz Isusove službe poučavanja?
- Kako to da kršćanska škola može imati i konzervativnu i revolucionarnu društvenu funkciju? Je li jedna funkcija važnija od druge? Zašto?
- Raspravite o implikacijama kad kažemo da denominacijske škole moraju biti i kršćanske i adventističke.

SUMMARY

Redemptive education: Part III – Implications of Philosophy for Adventist education (continued)

Part I in this sequence discussed the major philosophic categories related to reality, truth, and value and examined each of those areas from an Adventist perspective. Building upon that philosophic foundation, Part II began to explore its implications for educational practice, particularly in terms of the nature of the student, the aims of Adventist education, and the ministerial role of the teacher. Part III discusses a Christian approach to curriculum, moves on to the implications of a Christian philosophy for teaching methodology and the social function of Adventist education, and closes with a perspective on the importance of Adventist educators being faithful to the philosophy that undergirds their schools. A fuller discussion of many of the topics covered in this article may be found in the author's *Philosophy and Education: An Introduction in Christian Perspective*, 4th ed. (Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press, 2006) and *Myths in Adventism: An Interpretive Study of Ellen White, Education, and Related Issues* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Publ. Assn., 1985, 2010).

Key words: curriculum; Bible; Adventist education; truth; instructional methodology;

Izvornik: George R. Knight, “Redemptive Education: Part III – Implications of Philosophy for Adventist Education”, *The Journal of Adventist Education*, October/November 2010, 12501 Old Columbia Pike, Silver Spring, MD 20904.

Prijevod: Kristina Sabo

Lektorica: Đurđica Garvanović Porobija

Korektori: Dragutin Matak i Ivan Đidara

Ovaj članak je objavljen s dopuštenjem časopisa *The Journal of Adventist Education*® a izvornik je dostupan <https://circle.adventistlearningcommunity.com/files/jae/en/jae201073013823.pdf>

Ovo izdanje Biblijskih pogleda objavljeno je u suradnji s Odjelom za odgoj i obrazovanje JUK-a.